

НОТАРСКА КОМОРА
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ПРИРАЧНИК ЗА ПОТРОШУВАЧИТЕ

НОТАРИЈАТОТ ПОБЛИСКУ ДО ГРАЃАНИТЕ

УЛОГАТА НА ПРОФЕСИЈАТА НОТАР
ВО ОБЕЗБЕДУВАЊЕТО НА ПОГОЛЕМА
ПРАВНА СИГУРНОСТ НА ГРАЃАНИТЕ
ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Скопје 2013

ОРГАНИЗАЦИЈА НА
ПОТРОШУВАЧИТЕ
НА МАКЕДОНИЈА

ПРЕДГОВОР

Овој прирачник претставува начин (е во функција на запознавање) за запознавање на обичните потрошувачи - граѓаните и пошироката јавност со улогата и дејноста на нотарите во правниот систем на нашата држава.

Често, обичните граѓани немаат јасна претстава за улогата на носителите на правни професии како што е нотарот и/ или имаат претстава дека нивните услуги се непотребно скапи и дека не значат олеснување туку, напротив, компликување на нивниот живот. Меѓутоа, користењето на услугите на правните професии може да го олесни (поедностави) нивниот живот, да спречи долги и скапи судски постапки, да ја зголеми правната сигурност на граѓаните. Токму заради појаснување на функцијата на нотарската служба, Нотарската комора, во соработка со Организацијата на потрошувачите на Македонија, пристапи кон изработка на овој прирачник.

Целта на овој прирачник е доближување на граѓанинот до правниот институт, таканаречен **нотаријат**, со цел поедноставно разбирање на неговата цел и функција, како и полесно и побрзо користење на нотарските услуги во случај на потреба од правна помош. Ова, меѓу другото, се постигнува и со посетување на веб-страницата на Министерството за правда на Република Македонија и Нотарската комора на Република Македонија каде што може да се најдат сите позитивни прописи, закони и правилници, што се однесуваат на нотаријатот, неговата улога, значењето и поставеноста во правниот систем на Република Македонија.

Прирачникот содржи одговори на многу прашања, преку кои се овозможува една јасна слика за нотарот и нотаријатот, како важни инструменти за обезбедување правна сигурност и превенција во правниот систем на нашата држава.

Основниот текст на овој прирачник е изработен од д-р Јадранка Дабовиќ-Анастасовска, професор на Правниот факултет „Јустинијан Први“ на Универзитетот „Свети Кирил и Методиј“ Скопје (автор на предметната програма потрошувачко право на истиот факултет) и м-р Маријана Лончар-Велкова, претседател на Организацијата на потрошувачите на Република Македонија. Во текстот на прирачникот, покрај користените извори споменати на крајот на овој прирачник, инкорпорирани се интегрални делови од авторските трудови објавени во списанието „Нотариус“ од проф. д-р Арсен Јаневски, проф. д-р Татјана Зороска Камилевска и нотар Марјан Коцевски за делот што се однесува за извршување врз основа на веродостојна исправа, според Законот за задолжница, како и за електронизација на нотаријатот и коавторските трудови на проф. д-р Дејан Мицковиќ и доц. д-р Ангел Ристов за улогата на нотаријатот во наследно-правните односи, делови од магистерскиот труд на м-р Симона Бубевска „Формата на јавната исправа во договорното право на РМ“. Во дообликување на конечната верзија на прирачникот со свој авторски придонес учество зедеа и нотар Зорица Пулејкова - претседател, Тања Илиќ - секретар и Татјана Димитрова - заменик-секретар на Нотарската комора на РМ.

Авторите ќе сметаат дека целта на овој прирачник е исполнета доколку тој придонесе за приближување на нотаријатот до обичниот потрошувач. Мисијата ќе биде исполнета доколку прирачникот му помогне на обичниот потрошувач да научи, да препознае кога му е неопходно да ја користи „услугата“ на нотар, секогаш кога тоа е нормирано во правните прописи, како и да користи „услуга“ на нотар тогаш кога тоа ќе му го олесни и направи посигурен неговиот секојдневен живот.

Издавањето на овој прирачник е дел од активностите преземени по повод jubилејот - 15 години од основањето на нотаријатот во Република Македонија.

Од авторите

ВОВЕД

Со осамостојувањето на Република Македонија настанаа коренити промени во општествено-политичкиот и економскиот, а уште повеќе во нејзиниот правен систем. Донесувањето на Уставот на Република Македонија создаде, меѓу другото, услови дел од вонпроцесните работи кои не се спорни помеѓу правните субјекти да можат да се вршат како јавни овластувања од страна на самостојна и независна служба.

Ваквата уставна определба создаде системска основа за донесување на Законот за вршење нотарски работи врз основа на кој, првпат во историскиот развој на нашата држава, профункционира институцијата **НОТАРИЈАТ** која денеска брои 15 години од своето постоење.

Воведувањето на нотаријатот во Република Македонија позитивно се одрази врз целокупното функционирање на правниот систем во нашата држава, овозможи олеснување на правниот промет, полесен и поекономичен пристап кон правните услуги кои претходно ги даваа судовите, како и давање нови правни услуги кои имаат влијание врз унапредувањето на превентивната правна заштита (овозможи сигурна и брза заштита на правата на граѓаните, како и поголема функционалност на целокупниот правен поредок).

Во јавноста е присутно мислењето дека нотаријатот е една од најстабилните институции во државата која ефикасно и делотворно ги врши своите јавни овластувања определени со закон и која за кратко време од нејзиното настанување се афирмира како самостојна јавна служба.

Досегашната долгогодишна работа и развојот на нотаријатот придонесоа за потврдување и промовирање на важноста на нотарската служба во правниот промет во државата преку сè помасовното користење на нотарските услуги и помошта за граѓаните и другите правни субјекти.

Се надеваме дека овој сегмент од правниот систем во нашата држава ќе овозможи (ќе продолжи да остварува) понатамошна зголемена превенција и правна заштита на граѓаните во Република Македонија.

1. Историски податоци за нотаријатот

Почетоците на нотаријатот се смета дека датираат од развиениот период на средниот век, што не значи дека разни форми на дејностите на нотаријатот не се вршеле многу порано, па и во римско време.

Називот нотар или бележник потекнува од латинскиот збор „notarius“, што значи писар. Вообичаен назив е „нотар“ или „јавен бележник“ (*notarius publicus*).

За татковина на модерниот европски (латински) нотаријат се смета Италија каде што тој дефинитивно бил признат од времето на Фридрих Барбароса и папата Александар 3.

Официјалните нотари постоеле во стариот Рим, во хеленистичкиот свет и во Византија. Нотарската служба или бележништвото ја/ го презеле и европските народи во разни земји со различни специфичности и карактеристики, како што се Франција, Германија, Австрија, Шпанија и други, под разни називи, како чист нотаријат, состав на адвокати, нотари, состав на нотари и службеници и друго.

Нотарите ги имало и во Лангобарската држава и во Царството на Карло Велики. Кон крајот на 12. век, нотарската/ бележничката исправа станува јавна

исправа и се враќа називот *instrumentum publicum*. На Универзитетот во Болоња, кон почетокот на 13. век, дејствувала посебна катедра за нотарско право. Во 12. и во 13. век нотарската/ бележничката служба ја остварувале припадниците на клерот, а потоа сè повеќе оваа професија ја остварувале школуваните правници-лаици. На просторите на поранешните југословенски републики нотаријатот се појавува историски многу рано. Прво, тој се воспоставил во приморските градови на Далмација и на Црна Гора и, секако, најмногу пишани документи постојат за нотаријатот во Дубровник.

Кралството Југославија во 1930 година го донело Законот за јавните бележници („Службене новине Краљевине Југославије“ број 220/1930). Овој закон се потпираше на австрискиот Закон за нотаријатите и им давал на јавните бележници определени овластувања за составување заверка и потврда на исправите во одредени правни области. Карактеристично е што овој закон не се применувал на територијата на целото кралство. Тој не се применувал во Македонија, во Црна Гора и во Босна и Херцеговина. Бил ставен вон сила со воспоставувањето на народната власт во ФНРЈ во 1944 година.

2. Какви видови нотаријат постојат во светот?

Модерната ера се карактеризира со три главни групи на нотаријат: латински, англо-американски и скандинавски нотаријат. Во континентална Европа, правната традиција се базира на латинскиот нотаријат. За разлика од латинскиот нотаријат, англо-американскиот нотаријат не го условува извршувањето на оваа служба само од страна на правници со определени квалификации, туку во повеќето англо-американски држави оваа служба се извршува од страна на луѓе „јавни нотари (бележници)“ кои на таа позиција се поставени благодарение на фактот што важат за луѓе на кои човек може да се потпре и заради нивниот углед. Заради оваа причина, обработка, па дури и заверка на документите кои биле направени од страна на „јавен нотар/ бележник“ не одговараат на нашите услови.

Од сите видови нотаријати во светот, најзастапен е обликот на организација и работа на оваа служба што се нарекува **латински нотаријат**. Латинскиот тип на нотаријат е нотаријат што значи дека во нотарската служба нотарите можат само и исклучиво да ја вршат нотарската дејност како занимање, а не смеат да вршат и други дејности како, на пример, адвокатската. Со оглед на ова, нотарската служба не смее и не може да се изедначува со другите правни професии, а особено треба да се разликува од адвокатурата. **Овој тип на нотаријат е застапен и во нашата земја.**

Нотарската комора на Република Македонија е полноправна членка на Меѓународната унија на латинскиот нотаријат од 30 септември 2001 година и полноправно учествува во работата и состаноците на комисиите за европски и медитерански прашања.

3. Кои се причините за воведување на нотаријатот во една земја?

Нотаријатот во една земја може да придонесе за: **поголема правна сигурност; расшварување на правосудството; и ефикасност и економичност.**

Поголема правна сигурност е една од основните цели која би требало да биде постигната со воведувањето на нотаријатот. Нотаријатот, секако, придонесува и за побрза, поефикасна и поефтина постапка. Најзначајните дејности на нотарот со кои се зголемува правната сигурност се содржани во законски уредената и пропишана постапка за носење на нотарскиот акт, можноста под одредени законски услови нотарскиот акт да стане извршна исправа со што се исклучува покренување судска постапка која е комплексна и временски трае релативно подолг период, обврските на нотарот и јавните регистри за правата на недвижности, јавните регистри во

однос на трговските друштва, чувањето на оригиналите или изворните документи во архивите на нотарите и сл. Економичноста и сигурноста со која се одликува нотаријатот како служба, несомнено е дека придонесуваат и за зголемување на функционалноста на севкупниот правен поредок.

Расштоварувањето на судството, исто така, е важна цел која се постигнува со воведување на нотарската служба. Тоа се постигнува индиректно, со пренесување определена надлежност со избегнување спорови врз основа на нотарски акти, и директно, по пат на пренесување одредена надлежност на нотарите од областа на вонпарничното судство. Таков е случајот со пренесувањето на оставинските предмети и предлозите за донесување решенија за дозвола за извршување врз основа на веродостојна исправа. Преку ваквото растоварување на судовите од предмети кои по својата природа не се спорни, во голема мера се влијае на ажурноста на судството.

Ефикасноста и економичноста се огледаат во тоа што сите работи од надлежност на нотарите многу брзо се завршуваат. Придонесот на економичноста и ефикасноста се изразува преку тоа што нема чекање и работите брзо се завршуваат; нотарските исправи можат да бидат извршни исправи, се избегнуваат спорови затоа што нотарската исправа е она што страните го сакаат и што го изјавиле пред непристрасен и стручен советник на сите странки, се избегнуваат евентуални долги парнични постапки, со тарифата за награда и надомест на нотарите можат дополнително да се постигнат економски ефекти, директно или индиректно, со спречување спорови и штети. Ефектите на нотарските исправи се многу поголеми од обичната заверка на приватните исправи кои во минатото ги вршеше исклучиво судот.

4. Од кога постои професијата нотар во Република Македонија?

Професијата нотар во Република Македонија постои 15 години.

Нотаријатот датира од 1998 година кога беа избрани првите нотари кои јавната служба ја вршеа врз систематската основа на Законот за вршење на нотарските работи од 1996 година во кој за првпат беа уредени основните надлежности на нотаријатот како самостојна, независна и јавна служба.

Првите нотари во Република Македонија започнаа со работа на 15 јуни 1998 година, а набргу потоа, истата година беше основана и Нотарската комора на Република Македонија и нејзините органи и тела.

Што е нотар, а што нотаријат?

Нотаријатот е самостојна, независна јавна служба во која се вршат работи од типот на јавни овластувања врз основа на закон, по барање на граѓаните, државните органи, правните лица и други заинтересирани граѓани.

Нотарот е лице кое врши јавни овластувања утврдени со закон, именувано од министерот за правда, кое нотарската служба ја врши како исклучиво занимање.

Нотарот ги врши нотарските работи слободно, независно, самостојно, стручно и непристрасно, врз основа на Уставот, на законите, на ратификуваните меѓународни договори и други прописи и општи акти засновани врз закон.

ОДГОВОР

Како е организиран нотаријатот во Република Македонија?

Нотарите на територијата на Република Македонија задолжително се здружуваат во Нотарската комора на РМ која дејствува на целата територија на Република Македонија. Комората има својство на правно лице и нејзиното седиште се наоѓа во Скопје. Органи на Комората се Собранието на Комората, Управниот одбор и претседателот на Комората, Дисциплинскиот совет и други органи предвидени со статутот, и тоа Надзорниот одбор, Стручниот совет, Комисијата за спроведување конкурс за именување нотари, Редакцискиот совет и Комисијата за вршење надзор над примената на одредбите од Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело и финансирање тероризам.

Нотарската комора на Република Македонија се грижи за законито работење на нотарите, совесно и одговорно вршење на нотарската служба, чување на угледот и честа на нотарите, ги штити нивните права и интереси, одлучува за нивните права, обврски и одговорности.

ОДГОВОР

Денешниот нотаријат брои 174 нотари низ државата, меѓутоа оваа бројка се менува во зависност од бројот на нотарите на кои им престанува службата, како и бројот на новоименуваните нотари. Нотаријатот се организира согласно територијален принцип, според подрачјето на основните судови. Подрачјето за кое е именуван нотарот и неговото службено седиште го определува министерот за правда.

Кој може да биде именуван за нотар?

ОДГОВОР

За нотар може да биде именувано лице кое: е државјанин на Република Македонија, има деловна способност и ги исполнува општите услови определени со закон за засновање работен однос во државен орган; е дипломиран правник; положило нотарски испит; има работно искуство во правни работи најмалку 5 години; ужива углед за вршење нотарски работи; ќе изјави дека ќе обезбеди опрема и простории за нотарска канцеларија сместена во градежен објект со посебен влез и да не биде помала од 30 квадратни метри.

Нотарот се именува со решение на министерот за правда врз основа на јавно објавен конкурс. Поставените нотари се запишуваат во Именикот на нотарите што го води Комората.

Каде работи нотарот и како е организиран?

ОДГОВОР

Нотарот работи во нотарска канцеларија и е надлежен да постапува во рамките на службеното седиште на подрачјето на кое е именуван. Канцеларијата на нотарот има фирма истакната на видно место и таа се почитува како место од јавен интерес кое е заштитено од надлежните органи за заштита на јавниот ред и мир.

Кое е работното време на нотарите? Дали нотарот може да ја врши службата вон предвиденото работно време?

Во согласност со Правилникот за работното време на нотарските канцеларии, работното време на нотарите започнува во 08 часот и 30 минути, а завршува во 16 часот и 30 минути.

По барање на странката, кога за тоа има оправдани причини, нотарот може да преземе дејствија и по 16 часот и 30 минути.

Во итни и неодојжни ситуации, нотарот може да преземе дејствија и во неработни денови или на државни празници.

ОДГОВОР

Зошто е добро да се појде кај нотар? Кои се предностите во обраќањето на нотар?

Граѓанинот има многу предности доколку му се обрати на нотарот, и тоа:

- нотарот спречува идни судски спорови (**ипревенција**);
- нотарот неутрално/ непристрасно постапува кон учесниците (**неујтралносѝ**);
- нотарот ја составува правната работа во форма на официјален документ (**исјравносѝ**);
- нотарот создава правна сигурност (**сигурносѝ**);
- нотарот ги советува странките и им ги толкува изјавите на волја и правните последици (**сѝручносѝ/ советодавна уложа-функција**);
- нотарот овозможува поголема доказна сила на документот (**веродосѝојносѝ**);
- нотарот може да обезбеди клаузула на извршност, извршните документи имаат сила на судска пресуда (обезбедува подобен правен основ за извршување) (**ефикасносѝ**);
- нотарот ја ужива довербата на државата и на учесниците (**доверба**).

ОДГОВОР

Кои надлежности и функции ги врши нотарот во Република Македонија?

ОДГОВОР

Денес нотарот е надлежен да врши: заверка на потписи, заверка на преписи, заверка на преводи, да потврдува определени изјави, да потврдува определени факти, да врши солемнизација на приватни исправи и да им определува својство на извршност, да спроведува оставинска постапка, да составува нотарски акти - договори за хипотека и регистриран и владетелски залог на движни ствари, да става клаузула на извршност врз основа на согласност на должникот, да врши реализација на заложно право, да составува спогодби за обезбедување, да донесува решенија со кои се дозволува извршување врз основа на веродостојна исправа, да составува задолжница, да составува тестамент во форма на нотарски акт и други бројни активности што според правните прописи ги презема при вршењето на својата дејност.

Каков надомест за извршената работа зема нотарот? Дали наградата на нотарите се разликува од еден до друг нотар?

ОДГОВОР

За својата работа нотарот има право на нотарска награда, како и надоместок на трошоците за вршење на службените дејствија од неговиот делокруг. Наградата на нотарите е иста на целата територија на Република Македонија, во согласност со утврдена **НОТАРСКА ТАРИФА** која ја носи министерот за правда по претходно прибавено мислење од Нотарската комора на РМ и согласност на Владата на Република Македонија.

Наградата на нотарот се определува во зависност од вредноста, сложеноста и видот на нотарската исправа, како и според времето и местото потребно за подготовка и вршење определени службени дејствија.

Нотарската тарифа се објавува во средството за јавно информирање „Службен весник на РМ“ преку кое е достапна и јавна за сите граѓани и правни субјекти во Република Македонија. Тарифата може да се најде и на веб-страницата на Министерството за правда и на Нотарската комора на Република Македонија.

За сите службени дејствија што ги презема нотарот се плаќаат судски такси, во согласност со Законот за судските такси, намалени за 75 % во согласност со Законот за нотаријатот.

Дали нотарот може да врши друга професија?

Нотарската професија е самостојна и независна. Таа е некомпактибилна со истовремено вршење на која било друга професија. Нотаријатот е самостојна професија која „не е подведена под капата на државата“ или не е поставена како орган на државната управа. Одговорноста и начинот на преземање на активностите се автономни и во согласност со важечките прописи. Нотарот дејствијата не ги презема самоиницијативно, туку на барање и потреба на заинтересираната странка – граѓанин, државен орган, правно или друго заинтересирано лице.

Нотарот се дефинира како помошник на правдата. Тој има улога на доброволен магистрат на правдата. Тој уште има задача со своја интервенција да штити од настанување спорови.

ОДГОВОР

Како да ги разграничине професиите нотар и извршител?

И двете професии се уредени со закон. Законската регулатива дефинирала услови што неопходно треба да бидат исполнети за да биде едно лице избрано за вршење на некоја од овие две дејности. И двете професии подлежат на задолжително осигурување од професионална грешка. Професионалната одговорност на двете професии се состои од казнена дисциплинска и граѓанска облигациско-правна одговорност во вршењето на професијата. И нотарите и извршителите се здружуваат во комори.

Извршителот и нотарот се лица кои вршат јавни овластувања утврдени со закон. Извршителот се именува за подрачјето на основен суд и извршува извршни исправи на судот или органот чие седиште е на *подрачјето за коешто е имену-*

ОДГОВОР

ван, а при спроведување на извршувањето презема дејствија на целата територија на Република Македонија, за разлика од нотарот чиешто службено подрачје е подрачјето на основниот суд за кое тој е именуван и составувањето и заверките на исправите и другите активности нотарот може да ги врши само на своето службено подрачје.

Нотарот ја има улогата во делот кој се однесува на постапката за донесување исправа која ќе има својство на извршност и врз основа на која ќе може да се спроведе извршувањето, додека, пак, извршителот ги презема активностите што се однесуваат на потребата од присилно спроведување на обврската на должникот во согласност со содржината на нотарската исправа или решението на нотарот.

И двете дејности порано ги извршуваа судовите. Заради рационализирање на работата на судот и поголема делотворност, составувањето, потврдувањето на приватните исправи со јасно изразено својство на извршност и нивното реализирање преминаа во ингеренциите на нотарите и извршителите, секој со точно утврден делокруг на работење во рамките на важечките правни прописи.

Кај нотар, во вашиот договор, на пример, треба да ја ставите клаузулата на извршност под услови пропишани во правните прописи! Кај извршителот ќе барате присилно извршување врз основа на клаузулата ако должникот доброволно не ви ја исполни обврската!

Адвокат и нотар? Како да ги разликуваме нивните професии?

ОДГОВОР

Сличноста меѓу адвокатите и нотарите се состои во тоа што вршењето на двете професии се уредува со закон. Во законите се дефинираат и условите коишто треба да бидат исполнети едно лице да ја врши оваа професија.

Кај нотарот и кај адвокатот луѓето доаѓаат кога имаат некој проблем, некоја потреба, и од нив бараат помош и нивно разрешување.

Главната разлика меѓу нотарите и адвокатската пракса е дека нотарот е обврзан да ги зема предвид интересите на сите страни и да дејствува со цел наоѓање спогодбено решение. Нотарот е законски обврзан да се биде неутрален, за разлика од адвокатот кој ги штити само интересите на неговата странка. Ако на нотарот му се достави нацрт-текст изготвен од страна на адвокат, тој може да го прифати како свој, а со тоа нотарот ја сноси целосната одговорност за содржината на текстот и за него може и да одговара.

Нотарот е одговорен кон странките во однос на извршливоста и спроведливоста на сите права и обврски, како и други елементи на некоја правна работа направена од страна на нотарот во облик на нотарски обработен документ. Во оваа смисла, нотарот, и заради својата одговорност и заради интерес, е должен странката да ја предупреди на сите можни последици од некоја правна работа и да ја посветува кои се можните решенија во некоја правна работа кои се најдобри за нејзиниот интерес.

Во оваа смисла, позицијата на нотарот е сосема поинаква од позицијата на адвокатот. Адвокатот по правило е претставник на една странка, додека нотарот не е и не смее да биде претставник на странка. Нотарот, како носител на јавни овластувања (јавен службеник), е исклучиво во функција на заштита на правниот поредок во областите за кои е надлежен на начин на кој, водејќи истовремено сметка за најдобрите интереси на странките (и тоа на сите странки на ист начин), не дозволува тие интереси да бидат во спротивност со правниот поредок.

Адвокатите можат да изготват приватна исправа на која нотарот може со солемнизација да даде сила на јавна исправа. Клаузулата на извршност може да ја стави нотар врз основа на согласност на должникот. Платниот налог врз основа на веродостојна исправа може да го изготви адвокатот, но нотарот е овластен да донесе решение за извршување. Потоа, извршителот го спроведува извршувањето.

Кога може да му престане службата на нотарот?

Службата на нотарот може да му престане:

- со смрт на нотарот;
- со исполнување на условите за старосна пензија;
- по негово барање;
- ако е осуден со правосилна одлука за кривично дело од користољубие за кое се гони по службена должност, или ако е осуден на безусловна казна затвор над шест месеци, или му е изречена забрана за вршење на службата;
- ако без оправдани причини не започне со работа во рок од три месеци од денот на објавувањето на неговото именување во „Службен весник на РМ“; и
- со разрешување.

Престанокот на службата го утврдува министерот за правда со решение кое по службена должност го доставува до Нотарската комора на РМ и судот на чие подрачје е именуван нотарот.

ОДГОВОР

Каде да се обратам ако имам започната постапка кај нотар на кој му престанала службата

ОДГОВОР

Доколку на некој нотар му престанала службата или привремено е оддалечен од службата, претседателот, по службена должност, по претходно прибавено мислење од Управниот одбор, со решение ќе именува **НОТАР КОЈ ПРИВРЕМЕНО КЕ ЈА ВРШИ СЛУЖБАТА**.

Нотарот кој привремено ја врши службата не може да презема нови работи, туку само да ги доврши оние работи кои нотарот на кој му престанала службата ги започнал, а не ги довршил.

При довршувањето на актите, записниците и исправите, нотарот ќе го назначи своето име, презиме и својство, решението со кое е поставен да ги води книгите и уписниците на нотарот и да ги употребува службените печати и штембили на нотарот, како и својот печат со назнака „нотар кој привремено ја врши службата“.

Исправите што ги составил и заверил тој имаат иста правна сила како непосредно да ги завршил самиот нотар.

Препис на нотарски исправи од архивата на нотарот на кој му престанала службата може да издаде нотарот кој привремено ја врши службата.

Дали нотарот има свој помошник или заменик? Дали тој може да ги врши истите работи како нотарот?

ОДГОВОР

Нотарот може да има свој **ПОМОШНИК-НОТАР**, а во одредени ситуации **ЗАМЕНИК-НОТАР**.

Помошникот-нотар се именува со решение на министерот за правда по претходно барање и предлог од нотарот.

Помошникот-нотар може да ги врши сите нотарски работи, освен кога за полноважност на нотарската исправа со закон е предвидено учество на двајца сведоци. Помошникот-нотар има свој печат со назив „помошник-нотар“.

Во случај кога нотарот е отсутен, болен или од други причини е спречен подолго да ја врши службата, може да именува и свој **ЗАМЕНИК-НОТАР**, само за тој период.

Заменикот-нотар е лице кое ги исполнува условите за именување нотар и него го именува претседателот на Нотарската комора или министерот за правда, во зависност од времетраењето на отсуството на нотарот. Заменикот-нотар има свој печат со назив „заменик-нотар“.

Сите работи кои ги врши помошникот или заменикот-нотар имаат иста правна сила како да ги извршил самиот нотар. За евентуална штета која ќе ја стори помошникот-нотар или заменикот-нотар при преземање некое нотарско дејство, одговара нотарот.

Дали нотарите се одговорни за нивната работа?

Нотарот е лично одговорен за вршењето на нотарската служба. Државата не одговара за штетата што ја предизвикал нотарот.

Нотарите се должни пред започнувањето со работа задолжително да склучат договор за осигурување од професионална одговорност за штета која би можеле да им ја предизвикаат на трети лица при вршењето на нотарската служба.

Професионалната одговорност на нотарите се состои од дисциплинска, казнена и материјална одговорност.

Материјалната одговорност на нотарот се состои од одговорност за штета во согласност со општите правила за надоместок на штета што ја предизвикале службени дејствија.

Нотарот одговара дисциплински ако со своето работење ја повреди нотарската должност со незаконско, нестручно, односно несовесно постапување сторено со умисла или од небрежност.

Дисциплинската постапка против нотарот ја води Дисциплинскиот совет при Комората по претходно поднесен предлог за поведување дисциплинска постапка која според Законот за нотаријатот може да ја поведе министерот за правда, претседателот на Нотарската комора и претседателот на Основниот суд на чиешто подрачје е именуван нотарот.

За сторена дисциплинска повреда спрема нотарот може да се изречат дисциплински мерки предвидени во согласност со Законот.

ОДГОВОР

Како да постапам доколку сметам дека моето право е повредено со дејствие преземено од нотар?

ОДГОВОР

Доколку сметате дека Вашето право е повредено со дејствие преземено од страна на нотар, во согласност со Законот за постапување по претставки и предлози, можете да поднесете писмена претставка до Нотарската комора на Република Македонија. Стручната служба на Нотарската комора на РМ претставката веднаш ја доставува до нотарот на кој се однесува, со цел добивање одговор и докази кои се наведени во пријавата, а се наоѓаат кај него. По проучувањето на списите на предметот и правната и фактичката состојба на предметот, претседателот одлучува дали има основ за покренување дисциплинска постапка или претставката ќе биде отфрлена. Доколку претседателот оцени дека претставката не укажува на постоење основано сомнение дека нотарот сторил дисциплинска повреда, во таков случај претставката се отфрла, но доколку се оцени дека има сомнение за сторена дисциплинска повреда, тогаш се изготвува предлог за поведување дисциплинска постапка и тој се доставува до Дисциплинскиот совет на Нотарската комора на РМ, составен од 5 члена (двајца нотари и тројца надворешни членови).

Во кој било од наведените случаи, странката писмено ќе биде известена за исходот од поднесената претставка.

Кој врши надзор над работењето на нотарите и на Нотарската комора?

ОДГОВОР

Надзор над работата на Нотарската комора и на нотарите врши министерот за правда. Надзорот опфаќа контрола над законитоста и ефикасноста на работењето на Нотарската комора и на нотарите.

Во рамките на своите овластувања, министерот за правда врши надзор над работењето на нотарите на начин што за спроведување одредени прегледи, министерот овластува лица од Министерството за правда и судија од надлежниот суд на подрачјето каде што е именуван нотарот, како и претседателот на Нотарската комора или лице овластено од него. Надзорот може да биде редовен надзор кој се

врши на секои две години или вонреден надзор - извршен врз конкретен предмет кај нотар за кој странката има поднесено претставка, поплака. За спроведениот надзор се прави наод и мислење и се укажува за констатираните евентуални недостатоци и нивно отстранување.

Надзор над работата на нотарите во Република Македонија врши и Нотарската комора на РМ врз основа на годишен план кој го донесува Управниот одбор на Комората секоја година.

Надзорот над работењето на нотарот, како повереник на судот или одреден орган, го врши самиот тој орган.

Дали нотарот секогаш постапува на определен начин и дали тој мора да се придржува кон Законот со кој се уредува неговото постапување? Кои се основните начела на оваа постапка?

Нотарската постапка во основа се заснова на одредени начела на вонпарничната постапка, со одредени прилагодувања и врз основа на одредени специфични начела.

Начело на официјалносѝ и начело на диспозисија. Нотарот е должен совесно, чесно и во согласност со закон, по барање на странката, да преземе одредена службена работа од својата надлежност. Иницијативата за преземање одредена работа од делокругот на работите на нотарот припаѓа на страната на самиот граѓанин, зависи исклучиво од неговата диспозисија. Од ова начело постојат определени исклучоци, кога нотарот може да одбие преземање определени службени работи од својата надлежност, и тоа единствено во случаи предвидени во Законот за нотаријатот. Во тие случаи странката има право да поднесе претставка до Нотарската комора на Република Македонија поради одбивање на преземање службена работа. Законот за нотаријатот изрично ги пропишува случаите кога нотарот е должен да одбие преземање службена работа.

Начело на независносѝ. Ова начело се огледа во фактот дека нотарот, иако е поставен од државата која врши надзор над неговата работа, е должен да ја врши нотарската служба и да презема работи од својата работа исклучиво во согласност со закони, прописи и јавната доверба и е должен да постапува совесно и чесно спрема сите странки, на еднаков начин.

Начело на нејрисѝрасносѝ. Ова начело се огледа во тоа што нотарот е должен, во согласност со Законот, на еднаков начин да ги штити интересите на своите странки, да ја истражи нивната волја, да ги советува и подучува за недостатоците или евентуалните штетни последици од намеруваното правно дело. Законот за нотаријатот пропишува и причини за изземање на нотарот, како и санкции во случај кога нотарската исправа нема својство на јавна исправа доколку постоеле причини за изземање на нотарот (на пример, сомневање во неговата непристрасност).

Начело за чување на ѝајнаѝа на сѝранкаѝа. Суштината на ова начело се состои во пропишаната обврска на нотарите и на лицата вработени кај нотарите да

ОДГОВОР

ги чуваат како тајна податоците што ги дознале при вршењето на својата работа. Од ова правило, секако, постојат исклучоци - нотарот не е должен да ја чува тајната ако од Законот, од волјата на странките или од правното дело произлегува нешто друго. При вршењето на надзорот на работењето на нотарот исто така треба да се внимава да не се повреди ова начело, односно не смее да биде повредена тајноста на списите и заштитените информации. Во спротивно, нотарот би ја повредил службената должност за чување тајна.

Начело за ујтврдување на вистинската волја на странките значи дека нотарот е должен да ја испита волјата на странките и фактичката состојба и вистинската волја на странките да ја преточи во нотарски акт, на потполно јасен и одреден начин.

Доколку нотарот смета дека изјавите на странките се нејасни, неразбирливи и двосмислени, а странките сакаат и покрај тоа да бидат внесени во нотарскиот акт и покрај предупредувањето што им го дал нотарот, нотарот тоа може да го направи внесувајќи ги изјавите и предупредувањето.

Нотарот е должен, пред составувањето на нотарскиот акт, да ги подучи странките за последиците од намеруваното правно дело. Суштината на ова начело е нотарот да ги подучи странките за материјалното право и да ги предупреди во врска со ризиците поврзани со правното дело (на пример, исплатата на цената кај договорот за продажба пред уписот на предбелешката за правото на сопственост). Нотарот подучува и ги предупредува странките за правната валидност на правното дело. Со ова не се нарушува начелото на автономија на волјата на страните туку, напротив, се сака на странките да им се укаже на евентуалните штетни последици и со тоа да се спречи давањето штетни изјави на волја. Ако и покрај тоа странките останат на своите изјави, нотарот во нотарскиот акт ќе ги внесе нивните изјави, но и фактот дека ги подучил и ги предупредил за последиците од таквите изјави. Во спротивно, нотарскиот акт може да изгуби од автентичноста, т.е. својството на јавна исправа и може да се поништи како секоја приватна исправа, а нотарите би направиле повреда на службената должност на советување, подучување и предупредување на странките. Исто така, нотарот би можел да одговара за штета која би настанала доколку тој ја повреди оваа службена должност.

Дали и кога нотарот може да одбие изработка на нотарски документи?

ОДГОВОР

Нотарите **не смеат да одбијат преземање службени дејствија, освен ако за тоа не постојат оправдани причини**, и тоа во следниве случаи:

- ако барањето е спротивно на прописите;
- ако сметаат дека барањето е резултат на намерно преземање привидна правна работа со цел избегнување на обврските или противправно нанесување штета на трета страна;
- кога поради недостиг на деловна способност или некоја друга оправдана причина, учесникот не може валидно да склучува правни работи.

Исто така, нотарите не смеат да преземаат службени дејствија и да составуваат нотарски акти што не се дозволени, односно кои се ништовни затоа што подучувањето и предупредувањето на странките во вакви случаи немаат никаков ефект и смисла, како на пример, продажба на недвижности што не се во промет, составување на тестамент од лице кое тестаментално не е способно итн. Нотарот тогаш мора да го одбие преземањето на службеното дејствие.

Дали и кога може да побарам нотарот да биде изземен од вршењето конкретна правна работа?

Нотарот може да се из земе. Предлогот за негово изземање од вршење конкретна нотарска работа може да биде истакнато од самиот нотар, или пак вие како странка може да барате изземање на нотарот. Ова барање може да го истакнете доколку при изготвувањето на нотарскиот акт или солемнизација (потврдување) на договор, нотарот е една од странките на тој акт, или пак странка е неговиот брачен другар, неговите родители или децата.

По барањето за изземање одлучува Управниот одбор на Комората.

ОДГОВОР

Какви исправи постојат?

Исправите, генерално, се поделени на **јавни и на приватни исправи**.

Што е приватна исправа?

Приватна исправа е исправа, писмен договор, тестамент или друга исправа која ја составиле странките или адвокат или друг правен консултант.

Меѓутоа, законска дефиниција за приватна исправа не постои. Ако тргнеме од логиката дека под приватна - нејавна исправа може да се подведе секоја исправа која не може да се подведе под поимот јавна исправа, ќе кажеме дека тоа се исправи кои потекнуваат од поединци (приватни исправи). Приватна исправа е

ОДГОВОР

секој договор во писмена форма. Но, под приватна исправа (*documenta privata*), исто така, се подведуваат и сите исправи кои се издадени од државен орган, установа или организација, надвор од делокругот на нивните надлежности. За доказната вредност на приватните исправи не се содржани посебни одредби, па нив судот ги цени поединечно во вкупноста на другите докази. Меѓутоа, приватните исправи, исто така, можат да се стекнат со доказна вредност, односно со својство на јавни исправи доколку исполнат одредени законски услови. Така, писмениот договор составен од страните како приватна исправа, со солемнизација од страна на нотарот, ќе се стекне со својство на јавна исправа.

Што е тоа јавна исправа?

Јавна исправа е исправата која во пропишана форма ја издал државен орган или орган на државната управа во границите на својата надлежност, како и исправа што во таква форма ја издала организација или друга институција при вршење јавно овластување што е доверено со закон или со одлука на орган на општината, заснована врз закон. Притоа, во истиот став е предвидена и нејзината доказна сила, па се вели дека јавната исправа ја докажува вистинитоста на она што се потврдува или определува во неа.

Што е тоа нотарска исправа?

Нотарски исправи се јавни исправи кои нотарот ги составил во рамките на своите надлежности предвидени во согласност со закон, и тоа:

1. **Исправи** за правни работи и изјави што ги составува нотарот во форма на нотарски акт (нотарски акти);
2. **Записници** за правни работи што ги составил нотарот или биле составени во негово присуство (нотарски записници);
3. **Потврди** за факти кои нотарот ги утврдил со непосредно забележување или со помош на исправи (нотарски потврди);
4. Приватни исправи потврдени од нотарот (**солемнизираны исправи**).

Нотарските исправи, нивните преписи и изводи, издадени во согласност со Законот за нотаријатот, **се јавни исправи ако при нивното составување и издавање се исполнети потребните услови предвидени со Законот за нотаријатот.**

Нотарскиот акт и солемнизираната приватна исправа имаат сила на јавна исправа.

Нотарската исправа, во случаите утврдени со Законот, е извршна исправа.

Нотарските исправи издадени во странство имаат иста правна важност како да се издадени во согласност со овој закон, под услов на реципроцитет.

Особено важно е дека сите нотарски исправи немаат ист степен на доказна сила, иако во ст. 2 од чл. 4 се вели дека нотарските исправи *in abstracto* имаат својство на јавни исправи. Степенот на доказната сила на нотарската исправа зависи од нејзиниот вид, за што е пресудна нејзината форма и постапката за нејзино составување. Во таа насока, сите нотарски исправи, под законски определени услови, имаат **формална доказна сила на јавна исправа**, што подразбира дека исправата е издадена од нотар, во рамките на неговите надлежности и дека се исполнети законски пропишаните битни елементи на формата. Меѓутоа, немаат сите нотарски исправи **материјална доказна сила** која подразбира дека за таквата исправа се врзува претпоставка за вистинитост на нејзината содржина. **Полна доказна сила (формална и материјална) имаат само нотарските акти и изедначената солемнизација со нив, т.е. потврдената приватна исправа.** За нив се врзуваат две претпоставки, и тоа претпоставка на автентичност и претпоставка на вистинитост.

Што е тоа заверка на исправа?

Заверки на исправи се заверки на потписи, преписи и преводи.

Заверка на потпис - нотарот потврдува дека странката своерачно ја потпишала исправата, односно го потврдува потписот на странката, но не и содржината на исправата. Во врска со ова прашање, многу често странките се доведуваат во забуна поради тоа што тие сметаат дека доколку исправата е заверена од нотар, за веродостојноста на нејзината содржина одговара нотарот. Меѓутоа, толкувањето е погрешно. Доколку имате исправа составена од адвокат, правен консултант или вие лично сте ја составиле, а сакате да ја заверите кај нотар, тогаш нотарот со својата заверка го потврдува само потписот на странките кои своерачно се потпишале пред него, но не одговара за содржината (полномошно, изјава, преддоговори и слично). Но, овде не станува збор за приватна исправа која содржи правно дело.

Заверка на препис – нотарот потврдува дека преписот на исправата е идентичен со оригиналната (изворната) исправа. На пример, доколку сакате од некој документ да имате повеќе примероци идентични на оригиналот, тогаш потребно е оригиналниот документ да го однесете кај нотар и тој ќе ви направи препис идентичен со оригиналот.

Заверка на превод - нотарот го потврдува својството на судскиот преведувач кој го извршил преводот врз основа на решение издадено од министерот за правда. Нотарот својата заверка ја става на преводот извршен од овластениот судски преведувач и ќе ја приложи со исправата која се преведува. На пример, доколку имате некоја странска исправа, тогаш таа треба да биде преведена од овластен судски преведувач. Преводот, заедно со исправата која е преведена, се носи кај нотарот на заверка каде што тој го потврдува својството на судскиот преведувач.

Во сите случаи странката треба со себе да понесе документ за идентификација од причина што нотарот мора да го утврди идентитетот на странката во согласност со одредбите на законот.

ОДГОВОР

Што е нотарски акт? Како се составува нотарски акт?

ОДГОВОР

Нотарскиот акт е во форма на јавна исправа и документ кој го изготвува самиот нотар и за чија содржина одговара нотарот.

При составувањето на нотарскиот акт, нотарот мора да испита дали странките се способни и овластени за преземање на работите, да им ги објасни целта и последиците и да се увери во нивната вистинска и сериозна волја. Нотарот изјавите на учесниците целосно, јасно и одредено ќе ги состави писмено и потоа сам ќе им ги прочита на странките и со непосредни прашања ќе се увери дали содржината на нотарскиот акт одговара на волјата на странките. Прилозите секогаш се читаат, освен ако странките не се одречат од тоа право и изјават дека се запознаени со нивната содржина, а тоа мора да се утврди во нотарскиот акт. Нотарски акт се смета дека е составен откако ќе го потпишат сите учесници и нотарот.

Кога е задолжително да одам кај нотар? Дали и со кои закони се определува задолжителност на писмена форма во форма на нотарски акт?

ОДГОВОР

Формата на нотарски акт е определена за определени правни работи во самиот Закон за нотаријатот, како и во други посебни закони.

Одредени правни работи се валидни само ако се составени во **форма на нотарски обработен документ**. Ова важи за сите правни работи чијшто предмет е пренос или стекнување сопственост или друго стварно право врз недвижен имот. Ако едната страна ѝ вети нешто на другата, ако посака нешто да подари, обврзана е со своето ветување само доколку тоа е дадено во форма на нотарски обработена изјава. Кој и да вети нешто на некој друг, сака да му подари нешто, обврзан е со своето ветување само ако е дадено во форма на нотарски обработена изјава. За некои работи не е неопходен нотар, но тој може слободно, на барање на договорните страни, да се вклучи. Ова особено се препорачува кај наследното и семејното право.

Според Законот за нотаријатот, нотарски акт е задолжителен за:

1. Договори за уредување на имотните односи меѓу брачните другари и меѓу лицата кои живеат во вонбрачна заедница;
2. Договори за подарок без предавање на предметот во владеење на даропримачот;
3. Секој акт за основање, организирање, престанок, статусни и промени на правни лица кои вршат стопанска дејност, институции, фондации и други органи, освен трговските друштва;
4. Сите правни работи кои лично ги преземаат глуви лица кои не знаат да читаат или неми лица кои не знаат да пишуваат; и
5. Договори за располагање со имот на малолетни лица и лица на кои им е одземена или ограничена деловната способност.

Дали можат да се побиваат нотарските акти и под кои услови?

Во парнична постапка е можно со утврдвачка/ деклараторна тужба да се оспорува/ бара утврдување на автентичноста на нотарскиот акт во смисла дали го издал нотар во законски пропишаните овластувања и дали се исполнети условите на законски пропишаните елементи на постапката и формата. Такви се следните причини: ако нема печат и потпис на нотарот; ако постојат причини за изземање; ако недостасуваат неопходни поуки и предупредувања. Товарот на докажување паѓа на странката која ја оспорува автентичноста на нотарскиот акт. Кај нотарските записи постои претпоставка на точност на содржината на исправата. Ако во парничната постапка се докаже дека нотарскиот акт не е автентичен, т.е. дека нема доказна сила на јавна исправа, тогаш таквиот договор може да се побива како приватна исправа. Кај приватаната исправа не постои, како што веќе рековме, претпоставка за точност на содржината на правната работа.

ОДГОВОР

Дали во парнична постапка можат да се побиваат содржината на нотарскиот акт што има полна доказна сила на јавна исправа (формална и матерјална доказна сила) како што е, на пример, содржината на нотарскиот запис?

ОДГОВОР

Содржината на таков нотарски акт или запис може да се побива во парнична постапка заради утврдување на валидноста на правното дело кое е содржано во нотарскиот акт. Во причините заради кои може да се побива содржината на правното дело од нотарскиот акт во кои спаѓаат недостатоци на волјата, прекумерно оштетување, недостатоци во поглед на полномошното, застапувањето и др. Нотарот е должен да се грижи наведените причини за побивање на содржината на правното дело да се елиминираат во текот на самата постапка на составувањето на нотарскиот акт. Обврска на нотарот е да ја испита и да ја утврди вистинската волја на странките и да состави акт што е во согласност со важечките прописи. Доказната сила на нотарскиот акт се огледа и во тоа што во случаи предвидени со закон, тој може да биде извршна исправа, а таа можност да стане извршна исправа се дава и за солемнизираната приватна исправа на нотарскиот запис со што се потврдува приватната исправа.

Ако со овој закон не е поинаку предвидено, нотарските исправи се чуваат кај нотарот кој ги составил, а на странките им се издаваат изводи. Изводот има иста важност како и изворникот и тој се издава на странките, за што на крајот на оригиналот ќе се забележи дека е издаден извод. Следните изводи ќе се издаваат по барање на странките, а нотарот и тоа ќе го забележи на крајот на изводот и ќе стави реден број.

Што е тоа солемнизација?

ОДГОВОР

Солемнизација значи потврдување приватна исправа **од страна на нотарот, односно давање правна сила на приватна исправа.**

Со солемнизација, во случаи предвидени со закон, нотарот со своја заверка ѝ дава на приватната исправа сила на јавна исправа, т.е. потврдува дека содржината на исправата одговара на волјата на странките и дека странките своерачно ја потпишале.

Нотарот ќе ја солемнизира приватната исправа единствено ако таа ги содржи елементите и формата пропишани со закон.

Нотарот нема да ја завери, солемнизира, исправата ако:

1. содржината на исправата е недозволена според закон;
2. се сомнева дека нејзината содржина е привидна или дека се презема заради избегнување законски обврски или противправно оштетување на трето лице;
3. од исправите на лицата гледа дека страна на правната работа е лице за кое знае или е должен да знае дека поради малолетство или друга законска причина не може полноважно да заклучува правни дела, освен, по исклучок, кога во постапката за заверка учествува законскиот застапник на тоа лице и ако постојат сите други потребни согласности.

Приватната исправа која е потврдена, солемнизирана од нотар во согласност со закон, има сила на јавна исправа.

Која е разликата меѓу нотарски акт и солемнизација?

Како што напоменавме погоре, приватна исправа е исправа, писмен договор, тестамент или друга исправа која ја составиле странките или адвокат и друг правен консултант.

За одредени правни работи, според законот или по волја на страните, приватната исправа, односно договорот, мора да биде склучен во форма на јавно заверена исправа, односно нотарот ќе состави нотарски акт или ќе изврши потврдување на приватна исправа (солемнизација).

Таков е примерот со договор за купопродажба на недвижност, договор за подарок, договор за пренос на права од индустриска сопственост и слично.

Нотарскиот акт е документ составен од страна на нотарот врз основа на изјавите на учесниците. По составувањето, тој ќе им го прочита на учесниците и со непосредни прашања ќе се увери дали содржината на нотарскиот акт одговара на волјата на странките. Нотарски акт се смета дека е составен откако ќе го потпишат сите учесници и нотарот.

За разлика од нотарскиот акт, солемнизацијата претставува потврдување приватна исправа составена од адвокат, од странките или од некој правен консултант.

Нотарот е должен и во двата случаја да ја испита полноважноста на правното дело кое се склучува, како и да испита дали странките се способни и овластени за преземање на работите, да им ја објасни целта, да ги поучи за правните последици и да се увери во нивната вистинска и сериозна волја.

ОДГОВОР

Која е разликата меѓу заверка и потврдување (солемнизација) на приватна исправа?

ОДГОВОР

Особено битно кај **солемнизацијата** е што се врши потврдување на содржината на писменото, односно на договорот, за разлика **од заверката на потпис-легализацијата**, на пример, при што се врши потврдување само на потписот, т.е. потписникот на писменото, без да се навлегува во неговата содржина.

Во таа смисла, **ЗАДОЛЖИТЕЛНА е обврската на нотарот, при легализацијата/ заверката на потписот на писмено, да ѝ објасни на странката дека се потврдува само потписот, а не и содржината на исправата**, така што исправата по легализацијата и натаму останува приватна исправа. Таквата исправа се стекнува со својство на јавна исправа само во делот на заверката на потписот, односно потврдата од нотарот дека пред него дадено лице го ставило својот потпис на исправата или го признало веќе ставениот потпис за свој, додека во другиот дел таквата исправа и натаму останува приватна, за разлика од потврдувањето на приватната исправа каде што се стекнува со својство на јавна исправа.

Што ако имам странска јавна исправа?

ОДГОВОР

Освен домашни јавни исправи, постојат и странски јавни исправи. Законот изрично пропишува дека под услов на реципроцитет, странските јавни исправи се изедначени со домашните јавни исправи во нивната доказна сила, освен ако не е поинаку определено со меѓународен договор. Во таа насока е и чл. 4 од Законот за легализација на исправите во меѓународниот промет, со кој е предвидено дека исправите издадени во странство не подлежат на заверување, односно за нив не е потребна постапка за легализација ако по основ на заемност исправите од РМ не подлежат на заверување во соодветната држава. Она што е важно е дека таквата исправа во државата во која е издадена се смета за јавна исправа и е издадена во постапка утврдена со закон на соодветната држава.

Во спротивно, односно ако странската јавна исправа подлежи на постапка на заверување, во согласност со Законот за легализација на исправите во меѓународниот

промет, тогаш таа може да се употреби во Република Македонија само ако е заверена од Министерството за надворешни работи или од дипломатско-конзуларно претставништво на РМ во странство. Истото важи и за домашните јавни исправи издадени заради употреба во странство, а кои подлежат на постапката на легализација во согласност со Законот за легализација на исправите во меѓународниот промет.

Овие формалности не се потребни доколку државата во која треба да се употреби исправата е членка на Хашката конвенција за укинување на потребата за легализација на странски јавни исправи од 1961 година. Република Македонија е членка на оваа конвенција. **Од македонска страна е доволно јавната исправа да ја завери надлежен основен суд или нотар или Министерството за правда, ставајќи на исправата печат „АПОСТИЛЕ“ (потврда), што е пропишано со Конвенцијата (членовите 3 и 4).**

Денес и во голем број меѓународни билатерални договори од областа на правниот сообраќај и правната помош е предвидено јавните исправи во државите-договорнички да се употребуваат без меѓународна легализација.

Во овој контекст, само уште **би споменале дека нотарски исправи издадени во странство, под услов на реципроцитет, имаат иста правна важност како и нотарските исправи издадени во РМ.**

Што ако другата странка, странката со која сакам да склучам договор, е странец или ако странецот кој сака да пристапи кај нотар за изготвување нотарски акт не го знае македонскиот јазик?

Сите нотарски акти треба да бидат изготвени на македонски јазик и на неговото кирилско писмо. Кога една или повеќе странки не го познаваат македонскиот јазик и неговото кирилско писмо, во тој случај: нотарот, ако истовремено е и судски преведувач за некој странски јазик, треба во актот да го наведе неговото својство на судски преведувач за секој странски јазик, како и тоа дека тој самиот го направил преводот, а ако нотарот не го познава јазикот на кој зборува странката, потребно е учество на преведувач избран од двете странки.

Преведувачот треба да ги исполнува сите законски услови за да биде сведок. Тој не може да биде избран меѓу сведоците кои учествувале при составувањето на актот. Тој треба да даде изјава пред нотарот дека правилно го извршил преводот, а нотарот тоа ќе го забележи во актот. **Неопходно е присуството на двајца сведоци од кои барем едниот мора да го познава странскиот јазик.** Ако некоја од странките не може да се потпише, сите сведоци треба да го познаваат странскиот јазик. Ако актот се составува на различни јазици, секој од текстовите ќе биде напишан еден до друг (или еден под друг) и потпишан од сите учесници во неговото изготвување (странки, сведоци, преведувач, нотар). **Припадник на заедниците**, граѓанин на Република Македонија, кој како странка не го разбира или не го зборува македонскиот јазик или неговото кирилско писмо, има право на преведувач.

ОДГОВОР

Која е постапката за солемнизација?

ОДГОВОР

Постапката за потврдување приватна исправа во нашиот Закон за нотаријатот е пропишана во членот 45 и таа може да се подели во две фази.

Првата фаза на потврдување на приватната исправа се состои во должноста и овластувањето на нотарот да ја испита формата и содржината на приватната исправа. Во таа насока и чл. 45 став 2 конкретно пропишува дека нотарот треба да испита дали приватната исправа е во согласност со чл. 26, 27, 28 и 44 од ЗН, односно дали е во согласност со позитивните прописи и моралот, дали содржи коруптивни елементи, дали лицата се способни за преземање на таа правна работа итн. Нотарот мора да внимава на ова при преземањето на секое негово службено дејствие. При солемнизирањето на приватната исправа мора да се испочитуваат, односно преземат истите дејствија како и кај составувањето на актот од страна на нотарот. Во таа насока, во ст. 1 и 2 од чл. 44 е потенцирана конзилијарно-мониторната функција на нотарот, па и при потврдувањето на исправата, нотарот, откако ќе се увери дека странките се способни и овластени за преземање на правната работа, е должен да им ги објасни целта и последиците од преземањето на таа работа, како и да се увери во нивната вистинска и сериозна волја. Со цел да се постигне вистинската волја на страните (а која е во согласност со законот), нотарот е должен гласно да ги прочита изјавите на странките и со непосредни прашања уште еднаш да се увери дека содржината во приватната исправа одговара на нивната вистинската волја.

Доколку нотарот, по испитувањето на приватната исправа, утврди дека нема никакви пречки за нејзино солемнизирање, тој ќе пристапи кон **втората фаза**, односно кон потврдување на приватната исправа. Од начинот на потврдување на приватната исправа зависи квалитетот на самата исправа. Во таа насока е и чл. 45 ст. 3, во кој се вели дека ако приватната исправа ги има сите елементи кои се бараат и за нотарскиот акт, односно ако е во согласност со одредбите за содржината на нотарскиот акт од чл. 55 од ЗН, тогаш нотарот таквата исправа ќе ја потврди на начин што потврдата ќе го содржи сето она што е утврдено во чл. 55.

Доколку, пак, нотарот утврди дека приватната исправа според формата и содржината не го содржи она што е предвидено и за нотарскиот акт во чл. 55, тогаш потврдувањето на таквата исправа ќе се изврши со составување посебен нотарски акт. Притоа, особено е важно дека приватната исправа мора да биде потпишана од страна на учесниците и таа се смета за составен дел, заради што се пришива заедно со нотарскиот акт.

Во секој случај, потврдената приватна исправа од страна на нотарот, кога таа е во согласност со закон, е изедначена со нотарскиот акт, односно се стекнува со својство на јавна исправа.

Кои се функциите на нотарскиот акт и солемнизацијата?

ОДГОВОР

Како и функциите на формата воопшто, така и нотарскиот акт и солемнизацијата, како една од формите во кои може да биде склучен договорот-форма на јавна исправа, пред сè, можат да се подведат под **заштитничка** и **доказна** функција.

Доказната функција на нотарскиот акт/ солемнизацијата произлегува од неговото својство на јавна исправа. Доказната функција на нотарскиот акт и солемнизацијата, освен во вистинитоста на она што се определува или потврдува во дадената исправа, се огледува и во доказната функција на формата воопшто, а која се состои како во полесно докажување на постоењето на дадениот договор, така и на неговата содржина (со што тука плус се докажува и вистинитоста на таа содржина).

Заштитната функција на формата, генерално, ги опфаќа заштитата на страните на договорот и на трети лица, како и заштитата на јавниот интерес. Заштитата на страните на договорот, кај нотаријалната форма, односно кај формата на јавна исправа, генерално, е на највисоко ниво. Кај оваа форма особено е потенцирана заштитата на интересите на страните. Во таа смисла, во релација со оваа функција на нотарскиот акт е конзилијарно-мониторната функција на нотарот. Обврската на појаснување, односно давање информација за значењето и правните последици од изјавените волји во граѓанското право имаат за цел покрај доказна сила (договор за дар) на таквата форма, и дополнителна, а тоа е поучување, односно предупредување за правните последици кои ќе настапат за оној кој ја дава изјавата во таа форма. Со овие дејствија на нотарот се постигнува заштитничката функција на нотарскиот акт и солемнизираната исправа која во оваа смисла се остварува со **заштитата на страните од избрзано и лекомислено носење одлуки**.

Друга функција на нотарскиот акт, која може да се подведе под заштитната, е и **функцијата на постигнување поголема јасност, прецизност и детално обликување на правната работа**. Тоа од своја страна ги штити страните од идни спорови во врска со склучената правна работа. Во рамките на оваа функција на нотарскиот акт, за прецизно јасно и недвосмислено обликување на правната работа, може да ја споменеме и службената должност на нотарот да внимава, најпрво дали дадената правна работа е дозволена. Ова е во насока на проверка на способноста на договорните страни и согласноста на нивните волји за предметот и каузата (во смисла дали е вистинска волјата и дали се јасни последиците од нејзиното изјавување), како и да внимава на формата на договорот кога таа е негов битен елемент, со оглед на тоа што повреда на конститутивна форма, неспособни страни и недостатоци во волјата предизвикуваат ништовност на договорот. Доколку констатира ништовност на договорот, нотарот мора да го одбие таквото службено дејствие. Одбивањето службено дејствие е со цел заштита на интересите на страните и правната сигурност неопходна за правниот сообраќај.

Заштитата на јавниот интерес, пак, најдобро може да се опише кај прометот на недвижности во една заедница, односно задолжително плаќање на данокот на промет во конкретниов случај. Така, кога нотарот составува или потврдува договор за продажба на недвижност, на пример, мора да има увид дека данокот на промет е платен за да го издаде договорот. Така, кај солемнизацијата на таков договор, нотарот, пред да пристапи кон потврдување на договорот, мора прво да провери дали е платен данокот на промет на недвижност, во спротивно нема да го потврди. Кај нотарски акт за договор за продажба на недвижност, пак, нотарот повторно има обврска за проверка на уплатата на данокот, со тоа што тука тој прво ќе го состави нотарскиот акт, па потоа, откако страните ќе извршат уплата на данокот, го враќаат нотарскиот акт кај нотарот со печат од даночната служба, врз основа на што тој го става конечно својот печат и го издава нотарскиот акт за продажба на недвижност.

Дали секој нотарски акт или солемнизирана приватна исправа имаат својство на извршна исправа?

ОДГОВОР

НЕ! Но, претпоставка да може една приватна исправа да стане извршна е да се солемнизира!

За да се стекнат со својство на извршна исправа, нотарскиот акт и солемнизираната приватна исправа треба да имаат извршна клаузула и да исполнат определени услови предвидени со закон (чл. 43 ЗН). Клаузулата за извршност е предуслов да покренете извршна постапка кај извршител. Таа е потврда дека кога сте го склучувале нотарскиот акт, сте се согласиле против вас како должник, ако доброволно не ја исполните својата обврска од истиот, да може да се спроведе извршување. Така, овие нотарски исправи освен што имаат својство на јавни исправи, нормално ако при нивното составување и издавање се исполнети потребните услови, тие, исто така, во услови определени со закон, може да претставуваат и извршни исправи.

Дали е добро на договорите и на другите правни работи да им се стави клаузула на извршност?

Извршната исправа претставува основа за извршување. Од своја страна, извршноста на нотарскиот акт/ солемнизацијата претставува значајно забрзување во реализацијата на доверителското право од аспект што врз основа на нотарски акт/ солемнизација, кој има својство на извршна исправа и писмено барање од страна на доверителот заедно со заверена изјава дека побарувањето е стасано, нотарот ќе стави потврда на извршност на нотарскиот акт.

Потврдата на извршност, од своја страна, претставува основа за извршување, со што извршувањето, односно присилното наплатување на долгот, на пример, настапува веднаш, со прескокнување на судските парници, трошење пари и дополнително време за чекање правосилна пресуда врз основа на која, во друг случај, би дошло до спроведување на извршувањето. Оттука е и можноста договорот составен во форма на нотарскиот акт или, пак, солемнизираниот договор, да бидат истовремено и извршна исправа е нивна многу важна функција, со оглед на тоа што уште од самиот почеток, односно уште со склучувањето на договорот, страните добиваат сигурност дека обврската од договорот навистина ќе биде исполнета, на овој или на оној начин, односно доброволно или по присилен пат. Како и да е, освен сигурност, со функцијата на извршност на нотаријалната форма, тие се ослободуваат од водење долги и тешки судски парници по повод извршување на кокретниот договор. Со ова непосредно се намалуваат и судските предмети, со што истовремено се врши и растоварување на судовите.

ОДГОВОР

Треба да дадам пари на заем! Како да постапам доколку заемот не ми биде вратен во договорениот рок? Што е владетелски, а што регистриран залог на ствари?

ОДГОВОР

Пари на заем се даваат со договор за заем. Законот за облигациски односи вака го дефинира договорот за заем: Со договорот за заем се обврзува заемодавецот да му предаде на заемопримачот определен износ пари или определено количество други заменливи предмети, а заемопримачот се обврзува да му го врати по извесно време истиот износ пари, односно истото количество предмети од ист вид и квалитет. Врз примените предмети и заемопримачот стекнува право на сопственост. Ако давате пари на заем, своето побарување - враќањето на парите во конкретниот случај, можете да го обезбедите со формализирање на договорот со ставање извршна клаузула со моментот на стасаноста или преку склучување одреден договор за обезбедување: договор за гаранција со кој се усложнува страната на должникот или со договор за владетелски, регистриран залог врз движни ствари на заемопримачот или друг заложен должник, како и со востановување хипотека на недвижност на заемопримачот или хипотекарниот должник.

Владетелски залог е кога движната ствар се дава во владение на залогопримачот.

Регистриран залог е залогот врз ствартата што се дава во залог кој се запишува во заложниот регистар.

Заложниот доверител и заложниот должник на договорот за залог можат да му дадат својство на извршна исправа пред или по извршениот упис на залогот во Заложниот регистар, односно хипотеката во јавната книга.

Правото на хипотека се стекнува со склучување договор за хипотека во форма на нотарски акт и со запишување на хипотеката во јавна книга на начин и под услови пропишани со закон.

Договорот за залог има својство на извршна исправа доколку е појасен или составен од нотар и доколку содржи изјава од договорниите страни дека се согласуваат нивниот договор за залог да има својство на извршна исправа.

Ако договорот за залог својството на извршна исправа го стекне пред уписот на залогот во Заложниот регистар, односно во јавна книга, а до тој упис не дојде, тогаш договорот го губи својството на извршна исправа.

Договорот за владетелски залог, склучен во писмена форма, без оглед дали е запишан во Заложниот регистар или не, својството на извршност го стекнува доколку е појасен или составен од нотар и доколку содржи изјава од договорниите страни дека се согласуваат нивниот договор за залог да има својство на извршна исправа.

Треба да склучам договор за залог, кај кој нотар може да се обратам за склучување на договорот?

За солемнизација или составување на договорот за залог врз недвижност во форма на нотарски акт, надлежен е нотарот чие службено седиште е на подрачјето на основниот суд каде што се наоѓа недвижноста. Ако за обезбедување на едно парично побарување се заснова заложно право врз повеќе недвижности од подрачје на повеќе судови и кое заложно право треба да се запише во јавните книги на подрачјата на повеќе судови, надлежен е кој било нотар од подрачјето на тие судови.

За солемнизација или составување на договорот за залог врз движни предмети во форма на нотарски акт со клаузула на извршност, надлежен е нотарот на чиешто службено подрачје се наоѓа предметот на залогот или живеалиштето, односно седиштето на заложниот должник.

По договорот за залог врз хартии од вредност, побарувања и други права постапува нотар на чиешто службено подрачје се наоѓа живеалиштето, односно седиштето на заложниот должник.

Заложното право престанува и со полноважно откажување на заложниот доверител. **Од кажувањето е полноважно ако заложниот доверител дал писмена изјава заверена кај нотар за бришење на заложот** од Заложниот регистар, односно од јавната книга.

ОДГОВОР

Како се врши реализацијата на залогот?

Ако во договорот за залог договорните страни не избрале еден од комерцијалните начини на продажба на залогот, ниту избрале овластен субјект што ќе ја изврши реализацијата на залогот, заложниот доверител во таков случај има право сам да го избере овластениот субјект (нотар, извршител, агенција за продажба на подвижни предмети и недвижности, брокер преку берза, берза и други субјекти предвидени со овој закон), кој ќе ја изврши реализацијата на залогот.

ОДГОВОР

Реализацијата на залогот нотарот ја врши според одредбите на Законот за договорен залог. Кога договорот за залог има својство на извршна исправа, а заложниот должник не ги исполнува обврските според договорот, заложниот доверител може да бара реализација на залогот. Во ваков случај, заложниот доверител е должен **преку нотар и извршител да го извести заложниот должник за тоа, како и другите регистрирани заложни доверители, ако ги има.**

За спроведување на постапката за реализација на заложно право преку нотар, во зависност од предметот на залогот, за:

- заложно право врз недвижност, надлежен е нотарот на чие службено подрачје се наоѓа заложената недвижност;

- заложно право врз подвижна ствар, надлежен е нотарот на чие службено подрачје се наоѓа заложената подвижна ствар, или на чие службено подрачје се наоѓа живеалиштето, односно седиштето на заложниот должник;

- заложно право врз хартии од вредност, побарувања или други права, надлежен е нотарот на чие службено подрачје се наоѓа живеалиштето, односно седиштето на заложниот должник; и

- заложно право врз хартии од вредност, побарувања или други права кога едната или двете странки се странски физички или правни лица, надлежен е кој било нотар на територијата на Република Македонија.

Постапката за реализација на заложно право се поведува со барање за реализација на заложното право кое заложниот доверител му го доставува на нотарот.

Барањето за реализација на заложното право нотарот му го доставува на заложниот должник во рок од осум дена од денот на приемот, на адресата наведена во барањето.

Барањето за реализација на заложното право нотарот го доставува во рок од осум дена од денот на приемот до органот кој ја води јавната книга или регистарот каде што е запишано заложното право заради забележување на фактот дека е започната постапка за реализација на заложното право. Нотарот мора да внимава дали врз заложениот предмет е засновано заложно право и во корист на друг заложен доверител.

Заложниот должник е должен во рок од осум дена од денот на приемот на барањето за продажба да му достави на овластениот нотар писмена изјава со која ќе ја определи најниската почетна цена за јавното наддавање под која заложениот предмет не може да се продаде.

Доколку заложниот должник не ја определи најниската почетна цена, наместо него, тоа ќе го направи доверителот со цел да се изврши продажбата, со тоа што истовремено ќе му ги авансира на овластениот нотар трошоците на продажбата.

Ако во договорот за залог не е договорен начинот на продажбата, нотарот продажбата ја врши со усно јавно наддавање. Нотарот ќе го одржи јавното наддавање и кога е присутен само еден понудувач.

Што значи тоа дека нотарите се електронски поврзани со Заложниот регистар? Зошто ми се битни податоците од овој регистар?

Во овој регистар се врши регистрација, промена или бришење на заложените предмети **врз основа на нотарски акт или потврда од страна на нотарот за склучениот договор за залог (солемнизација) во согласност со Законот за договорен залог**. Овие акти за упис во Регистарот ги доставува нотарот, овластено лице од него или договорните странки доколку така се договорот, кое се врши на пропишан образец во писмена форма. Со донесувањето на Законот за изменување и дополнување на Законот за договорен залог („Сл. весник на РМ“ бр. 74 од 13.06.2012 год.) се регулира можноста за електронска комуникација на нотарите со Заложниот регистар, заради поднесување пријави за упис и промена, во електронска форма. Со оваа измена се предвиде алтернативна можност уписот, промената и бришењето во Заложниот регистар да се врши и во електронска форма во согласност со прописите кои се однесуваат на податоците во електронски облик и електронски потпис. **Тоа значи дека пријавата и прилозите кон неа, нотарите ќе можат да ги поднесуваат и по електронски пат, со привилегиран пристап во информацискиот систем, потпишани со општоприфатен електронски потпис со квалификуван сертификат, што ќе придонесе за зголемување на ефикасноста, економичноста и сигурноста на оваа постапка.**

ОДГОВОР

Каква улога има нотарот при обезбедувањето на побарувањата според Законот за обезбедување на побарувања?

Спогодба за обезбедување со пренос на сопственост и пренос на права странките можат да склучат и кај нотар во форма на нотарски акт со кој му се пренесува на доверителот сопственоста на некој предмет од должникот или за таа цел на доверителот му пренесува некое право од должникот. Спогодбата во форма на нотарски акт треба да содржи одредби за тоа кога обезбеденото побарување ќе пристигне, односно како неговото пристигнување ќе се определи.

ОДГОВОР

Ако предметот на пренесеното побарување се пари, доверителот е должен, по барање на должникот, да го депонира наплатениот износ кај суд или кај нотар, или ако неговото обезбедување на побарувањето е веќе пристигнато, доверителот може да го задржи долгуваниот износ на пари, а другиот да го предаде на должникот.

Ако должникот задоцни со исполнување на обезбеденото побарување, доверителот е овластен преку нотар или извршител, во рок од 15 дена од денот кога должникот паднал во задоцнување, да го извести должникот и да поднесе барање предметот на кој е пренесено правото на сопственост да се продаде или пренесеното право да се претвори во пари преку нотар или извршител. Во известувањето должникот е должен да ја определи најниската цена по која предметот може да се продаде, односно правото да се ефектуира парично, да го овласти нотарот или да побара од извршителот да ја изврши продажбата на предметите, односно паричното ефектуирање на правото и да ја приложи неговата изјава дека е согласен да се изврши продажба, односно парично ефектуирање, како и дека е согласен да ги авансира трошоците на продажбата или паричното ефектуирање и дека е согласен од износот добиен при продажбата, односно паричното ефектуирање, претходно да се намири побарувањето на доверителот со каматите и трошоците, како и данокот на промет. Најниската цена што ја определил должникот не смее да биде пониска од обезбеденото побарување, зголемена за каматите и трошоците на доверителот кои се предвидени, а ќе пристигнат, односно настанат до истекот на рокот до кој нотарот, односно извршителот мора да го продаде предметот или да го парично да го ефектуира правото, како и предвидениот данок на промет.

Откако ќе го прими известувањето со прилозите, доверителот е должен во рок од 15 дена да го овласти нотарот или извршителот да го продаде предметот или парично да го ефектуира правото, во согласност со условите определени во известувањето од должникот. Доверителот е должен да ги преземе сите други дејствија по барање на нотарот, односно на извршителот, со кои се овозможува разгледување на предметите, односно запознавање со содржината на правото. Во спротивно, доверителот му одговара на должникот за штетата. Ако нотарот, односно извршителот не успеал да го продаде предметот, односно правото парично да го ефектуира во рок од три месеци од денот кога доверителот за тоа го овластил, ќе се смета дека доверителот се одрекол од правото да бара продажба на предметите, односно парично ефектуирање на правото. Ако должникот не постапи во согласност со закон, односно ако нотарот или извршителот не успее предметите да ги продаде или да го реализира правото на парично ефектуирање, ќе се смета дека доверителот станал полноважен сопственик на предметите, односно полноважен имател на правата кои на него се пренесени, за цената која одговара на износот на обезбеденото побарување со каматите и трошоците, како и данокот на промет, освен ако доверителот во рок од 15 дена по истекот на овој рок не го извести должникот преку нотарот или извршителот дека не сака да ги задржи предметите, односно правото, наместо исплатата на обезбеденото побарување. Ако во овој случај доверителот стане сопственик на предметите, односно имател на правото, обезбеденото побарување се смета за намирено кога доверителот ќе стане сопственик, односно имател на правото. Ако доверителот го извести должникот дека не сака да ги задржи предметите или правото наместо исплата на обезбеденото побарување, овластен е своето побарување против должникот да го остварува независно од овластувањата за обезбедување на побарувања. Ако доверителот го извести должникот дека не сака да го задржи предметот или правото наместо исплатата на обезбеденото побарување, овластен е предметот да го продаде или правото парично да го ефектуира сам, и тоа преку нотар или преку извршител, или преку други лица овластени за продажба на предмети, односно парично ефектуирање на права. При продажбата на предметите или паричното

ефектуирање на правата, доверителот е должен да постапува со внимание на добар стопанственик и за тоа да му положи сметка на должникот.

Одредбите од овој закон кои се однесуваат на обезбедување со пренос на сопственост на предмети и пренос на права, на соодветен начин се применуваат и на забраната за располагање со акции, други хартии од вредност и удели во трговско друштво. Нотарскиот акт или солемнизираната приватна исправа со соодветна содржина ја заменува спогодбата за обезбедување на побарување. Нотарот ќе ги прецизира само оние дејствија со кои се забранува располагањето со акциите, другите хартии од вредност и уделите за кои ќе се согласат странките. Кој нотар е овластен за преземање на одделни дејствија за обезбедување, се определува според правилата за службеното седиште и подрачјето на нотарите.

Кога се склучува договор за доживотна издршка? Дали ваквиот договор мора да се склучи кај нотар?

Овој договор мора да се склучи кај нотар или во суд пред судија-поединец.

Со договорот за доживотна издршка, давателот на издршката се обврзува да го издржува доживотно примателот на издршката или некое трето лице, а примателот на издршката во надомест му го остава целиот свој имот или определен дел од имотот, чие предавање е одложено сè до неговата смрт.

Формата на договорот за доживотна издршка во ЗОО е уредена во чл. 1030, каде што е определено дека овој договор се составува во писмена форма и се заверува од надлежен суд или нотар, при што во став 2 од истиот член се споменува и присуството на двајца сведоци. Од наведеното произлегува дека овој договор може да се склучи во форма на нотарски акт или солемнизирана приватна исправа, при што е потребно и присуство на двајца сведоци на актот.

Присуството на сведоци е секогаш нужно кај овој вид договор, како што е впрочем и определено во одредбите на ЗОО за неговата форма. Сведоци на договорот за доживотна издршка, како што е предвидено во ст. 3 чл. 1030, можат да бидат само лица кои можат да бидат сведоци и при составување судски тестамент. Оттука, а врз основа на чл. 70 од ЗН, следува дека сведок кај заверката на овој договор може да биде секое полнолетно лице на кое не му е одземена деловната способност и кое знае да чита и да пишува и го разбира јазикот на кој е составен тестаментот (во овој случај договорот за доживотна издршка), а не е вороднинска врска со страните на договорот. Не може да бидат сведоци при составување судски тестамент ниту тестамент да го состават по кажување на завештателот во својство на судија: потомците на завештателот, неговите посвоеници, неговите предци и посвоители, неговите роднини во странична линија заклучно до четврти степен, брачните другари на сите овие лица и брачниот другар на завештателот.

Друго прашање кое се јавува е присуството на страните при заверката на овој договор, односно дали е задолжително нивното лично присуство. ЗОО во став 4 од чл. 1030 посебно уредил дека при склучување на договорот за доживотна издршка, давателот на издршката може да биде застапуван од полномошник. Во

овој случај важно е полномошното да биде издадено во форма на јавна исправа и во него да биде точно определено лицето со кое давателот на издршката ќе склучи договор, како и содржината на договорот. Освен тоа што полномошното мора да биде специјално и во форма на јавна исправа (значи заверено на нотар), како што е пропишано во ст. 4 чл. 1030, тоа не смее да биде постаро од три месеци, т.е. важи три месеци од издавањето. Полномошното може да е издадено во странство, но мора да биде заверено од надлежен орган на странска држава или од наше дипломатско-конзуларно претставништво во таа странска држава.

Со оглед на тоа што за договорот за доживотна издршка со закон е пропишана форма на јавна исправа и полномошното на давателот на издршката, за да произведе дејство, меѓу другото, мора да биде склучено во истата форма, т.е. во вид на јавна исправа. Од оваа законска одредба, пак, од друга страна, произлегува заклучокот дека примателот на издршката не може да биде застапуван од полномошник, од каде што следува дека тој во секој случај мора да биде лично присутен на склучувањето на договорот, кога тој ќе биде прочитан од страна на судијата и кога договарачите ќе бидат предупредени за последиците од него.

Судска пракса: Со извршувањето на договорот за доживотна издршка, кој е склучен преку полномошник чие полномошно е издадено пред повеќе од три месеци пред склучувањето на договорот, ваквиот договор конвалидира и произведува правно дејство. Од судска пракса: Ништовен е договорот за доживотна издршка кој е склучен помеѓу полномошник на примател на издршката и давател на издршката (судови од поранешната ФНРЈ).

За полноважност на договорот, понатаму е важно, судијата/ нотарот, во присуство на страните и сведоците, гласно да го прочита договорот, како и да ги предупреди договарачите за последиците од него, што е и децидно одредено во чл. 1030 ст. 2. Така, на пример, според судската практика, ништовен е договорот за доживотна издршка ако при неговото склучување, а пред неговото потпишување и заверување, тој не е гласно прочитан во присуство на договорните странки и сведоците, при што договарачите не се предупредени за последиците од договорот.

Резимирано, формата на договарање се состои од редакција на исправата и заверка на нејзината содржина од страна на судот/ нотарот, при што договорот е перфектен во моментот кога ќе биде извршена заверката која следува по спроведувањето на горенаведените дејствија. По вака извршената заверка, приватната исправа - договорот за доживотна издршка кој страните го донеле во судот, се стекнува со својство на јавна исправа, односно ја добива пропишаната законска форма, за да може полноважно да егзистира во правниот промет.

Во целиот текст кај формата за овој договор, говориме за заверка-потврдување на договорот за доживотна издршка, а не и за негово составување од страна на судот и нотарот. Тоа произлегува од лексичкото толкување на одредбата од чл. 1030 за формата на овој договор, каде што се споменува само заверката на договорот, па така, според ст. 1, договорот за доживотна издршка се составува во писмена форма и се заверува од надлежен суд или нотар, ст. 2, исто така, ја споменува само заверката, па вели „При заверка судијата...“. Во однос на ова, теоријата наведува дека, и покрај тоа што ЗОО ја уредува единствено постапката на потврдување на договорот, нема никакви пречки тој да биде и составен од страна на судијата/ нотарот, ако тоа го бараат страните.

Дали договорот за распределба на имот за време на живот ми овозможува и да го распределам имотот и да го плодуживам до мојата смрт? Што се предностите во однос на договорот за дар или тестамент?

ОДГОВОР

Со договорот за отстапување имот за време на живот, отстапувачот се обврзува да им го отстапи целиот свој имот или дел од имотот на потомците.

Договорот за распределба на имот за време на живот е наједноставен и најсигурен начин за распределба на имотот кога постои согласност помеѓу наследниците-потомците и брачниот другар на оној кој располага со имотот. Предност е што не може да се отповикува од причини како што може да се отповикува дарот. Исто така, не може да се менува со нова тестаментална волја и со постоење повеќе тестаменти на едно лице. Со овој договор може да се задржи правото на плодуживање или правото на доживотна рента од страна на оној кој го распределува имотот.

Договорот за отстапување имот за време на живот е уреден со одредбите 1022-1028 од ЗОУ. Во согласност со точка 2 од препораката бр. П (86) 12 од Комитетот на министрите на Советот на Европа до земјите-членки за мерките за превенција и намалување на преоптовареноста на судовите, усвоена на 16 септември 1986 година, со ЗИД ЗОУ се направени интервенции во членовите 1023 и 1030 со кои се отвора можноста договорот за доживотна издршка и договорот за отстапување имот за време на живот не да се склучуваат само пред судија на основен суд, туку и пред нотар, која интервенција е во насока на растоварување на судовите во извршувањето работи од вонпарнична постапка.

Формата на овој договор е уредена со чл. 1023 ст. 2, насловен како услови за полноважност на отстапувањето, каде што е определено дека договорот за отстапување имот за време на живот мора да биде составен во писмена форма и заверен од надлежен суд или нотар. Од таа одредба произлегува дека формата на овој договор е солемнитатна, т.е. свечена, строга форма, така што доколку договорот не биде составен во оваа форма, тој нема да има правно дејство. Од одредбите на член 1023 произлегува дека договорни страни на овој договор се отстапителот-предокот и примателите на отстапувањето – потомците или евентуално брачниот другар на отстапителот. Притоа Законот врши ограничување кои потомци можат да бидат страни на овој договор, односно пропишува стриктно дека тоа се само оние потомци кои во моментот на потпишувањето на овој договор можат да бидат повикани на наследство како во тој момент да умрел отстапителот. Поради тоа, при заверка на овој договор од страна на суд или нотар, потомците на отстапителот задолжително мора да приложат изводи од матичните книги на родените, како доказ дека според законот, тие можат да бидат страни на договорот за распределба на имот за време на живот. Доколку, пак, како примател на отстапувањето се јави брачниот партнер на отстапителот, тој како доказ дека може да биде страна на овој договор, треба да приложи извод од матичната книга на венчаните, за да се утврди дека таквиот брак навистина егзистира во тој момент.

Во ст. 1 од чл. 1023 е пропишано дека за да биде полноважно отстапувањето и распределувањето на имотот, сите потомци и брачниот другар на отстапителот, кои според закон ќе бидат повикани да ја наследат неговата оставина, мора да се согласат со таквата распределба на имотот. Во спротивно, односно доколку со отстапувањето не се согласи некој наследник, тогаш врз основа на член 1025 ст. 1, деловите од имотот што се отстапени на другите наследници ќе се сметаат како подароци. Во чл. 1025 ст. 2 од ЗОО е нормирано дека: „На ист начин ќе се постапи и ако на отстапителот по отстапувањето му се роди дете или се појави наследник што бил прогласен за умрен“. Истото важи и доколку не биде запазена формата на овој договор, одредена во ст. 2 чл. 1023. Со други зборови, доколку ваквиот договор не биде заверен од надлежен суд, односно судија или нотар, тогаш тој ќе произведе учинок на обичен договор за дар доколку биде извршено предавање во владение на добрата што се предмет на ваквиот договор. Кај апсолутно ништовни договори е можна единствено конверзија во некој друг договор што значи дека со конверзија, договорот за отстапување имот за време на живот кој не е склучен во законски предвидената форма на јавна исправа, ќе произведе правно дејство како договор за дар.

Договорот за распределба на имот за време на живот се склучува во најстрога форма – форма на јавна исправа која бара активно учество на определен орган при склучувањето на дадениот договор, односно учество на судот или нотарот, со измените на ЗОО од 2008 година. При заверката на договорот, органот кој ја врши заверката, судот, односно нотарот, меѓу другото, е должен гласно да го прочита договорот и да ги предупреди договарачите за последиците од него.

Сепак, кај овој договор се јавуваат и одредени специфики. Така, според дел од теоријата, во рамките на формата на овој договор влегува и согласноста на потомците за отстапувањето (за која говоревме погоре), со оглед дека доколку таа изостане, односно доколку некој од наследниците не се согласи со распределбата на имотот, договорот за распределба на имот за време на живот ќе се преобрази во договор за дар. Друга специфика која влегува во рамките на формата на овој договор е содржана во чл. 1026, според кој судот/ нотарот имаат обврска да го поучат отстапителот дека може за себе или за својот брачен другар, или за себе и за својот брачен другар, или за некое друго лице да го задржи правото на плодоуживање на сите отстапени добра или на некои од нив, или да договори доживотна рента во натура или во пари или доживотна издрашка, или некој друг надоместок. Ваквата обврска за поучување на отстапителот од страна на надлежниот орган за заверка на договорот беше воведена со измените на ЗОО од 2008, иако оваа можност за отстапителот постоеше и претходно, сепак вака ја добива вистинската смисла на заштитна мерка на отстапителот на имотот, од избрзано и непромислено, безусловно пренесување на сопственоста за време на животот, со што би се заштитил од можноста да остане без средства за егзистенција во староста, поради таквиот пренос. Со оглед што сега ваквата дополнителна заштитна мерка на отстапителот претставува обврска на органот кој ја врши заверката на договорот, таквата поука дадена од страна на органот (судот или нотарот) мора да биде содржана во самата заверка. Оттука, ова претсатвува уште еден специфичен формален елемент на договорот за распределба на имот за време на живот.

Договорот е перфектен кога на него ќе се потпишат страните (отстапителот и примателите на отстапениот имот), судијата и записничарот, односно кога ќе се стави заверката.

Иако во одредбите на ЗОО кои го регулираат овој договор конкретно е спомената само заверката на договорот, сепак теоријата е на становиште дека нема никаква пречка тој да биде составен од страна на судот или нотарот.

Како се поведува оставинска постапка? Што ми е потребно? Дали нотарот е надлежен да расправа оставина?

ОДГОВОР

Со донесувањето на Законот за вонпарнична постапка од јануари 2008 година се создаде правен основ и законска можност нотарите, како повереници на судовите, да ја водат и расправаат оставината според правилата на тој закон. Единствена цел на оваа новина беше растоварување на судовите, односно намалување на бројот на предмети кои не се спорни (не се судски во смисла на судење – правораздавање), која денес доследно се применува во пракса.

Оставинска постапка се отпочнува со изготвување и доставувањена предлог за расправање оставина на починатиот. Предлогот се доставува до судот, па потоа судот го распределува кај нотар кој постапува како судски повереник. Со поднесување на предлогот за расправање оставинска постапка, предлагачот треба да достави и извод од матичната книга на умрените на оставителот, извод од матичната книга на родените за наследниците, имотен лист за оставителот, доказ за платена судска такса во износ од 480,00 денари и други докази со кои располага, а би придонеле за ефикасно и брзо расправање на оставинската постапка.

Обично постапките се брзи, во зависност од ангажманот на адвокатот (изготвување на предлогот и неговото доставување) и нотарот (закажување рочиште за распределба на оставината, во зависност од податоците за наследниците со кои располага (на пример, име и презиме, адреса, изготвување решение и сл.). Во секој случај, ако е сè во ред, не би требало да трае повеќе од 30-ина дена.

Кога некое лице ќе умре или е прогласено за умрено, матичарот надлежен да изврши упис на смртта во матичните книги на умрените е должен, во рок од 30 дена од денот на смртта, да му достави смртовница на оставинскиот суд.

Ако матичарот не може да ги прибави сите податоци за составување на смртовницата, ќе му достави на судот смртовница само со податоците со кои располага и ќе ги изнесе причините поради кои не може да ја достави смртовницата, наведувајќи и податоци кои би можеле да му послужат на судот за пронаоѓање на наследниците и имотот на умрениот. Ако на оставинскиот суд му е доставена нецелосна смртовница или само извод од матичната книга на умрените, судот може да состави смртовница или составувањето на смртовницата да му го довери на надлежниот матичар.

Смртовница се составува секогаш кога некое лице ќе умре или е прогласено за умрено, без оглед дали има или нема имот. Смртовницата се составува врз основа на податоците добиени од роднините на умрениот, од лицата со кои умрениот живеел, како и од други лица кои можат да дадат податоци што се внесуваат во смртовницата. Во смртовницата, по можност, се внесуваат податоци и за местото каде што се наоѓа имотот што го оставил умрениот, дали има имот за чие држење, чување и пријавување постојат посебни прописи, дали има готови пари, хартии од

вредност, скапоцености, штедни книшки или други важни исправи, дали умрениот оставил долгови и колку, дали оставил писмен тестамент или договор за доживотна издршка или спогодба за отстапување и распределба на имотот за време на животот и каде тие се наоѓаат, а ако умрениот направил устен тестамент, тогаш и името и презимето, занимањето и престојувалиштето на сведоците пред кои е направен тој тестамент. Во смртовницата посебно се назначува дали се очекува раѓање дете на умрениот, како и тоа дали неговите деца или брачниот другар имаат старател. Ако пред оставителот умрел неговиот брачен другар, неговото дете, или друго лице кое би било повикано на наследство, во смртовницата ќе се назначи местото и датумот на нивната смрт.

За расправање оставина на државјанин на Република Македонија во однос на неговиот имот кој се наоѓа во Република Македонија, исклучително е надлежен суд на Република Македонија, **односно нотар како повереник на судот**. Судот ќе му го довери на нотарот спроведувањето на оставинската постапка и ќе му го достави оставинскиот предмет со сите списи, во рок од осум дена од денот кога предметот ќе биде заведен. Суд, односно нотар во Република Македонија исклучиво е надлежен за расправање оставина на државјанин на Република Македонија во однос на неговиот движен имот што се наоѓа во странство, а во однос на неговиот недвижен имот кој се наоѓа во странство ќе биде надлежен само ако според законите на државата во која се наоѓа имотот не е надлежен странски орган.

За расправање оставина месно е надлежен судот, односно нотарот на чие подрачје оставителот во времето на смртта имал постојано живеалиште, односно престојувалиште (оставински суд). Ако оставителот во времето на смртта немал живеалиште или престојувалиште во Република Македонија, за расправање на оставината месно е надлежен судот, односно нотарот на чие подрачје оставителот има оставина, а неговите наследници поднеле барање за поведување оставинска постапка. Ако ниту еден дел од оставината не се наоѓа во Република Македонија, месно надлежниот суд ќе го определи Врховниот суд на Република Македонија.

Разбрав дека нотарите постапуваат како повереници на судот во оставинска постапка. Што значи тоа?

ОДГОВОР

Во согласност со член 135 став 1 од Законот за вонпарнична постапка, судот (во кој е оформен оставинскиот предмет) постапувањето по оставинските предмети им го доверува на нотарите според службените подрачја на нотарите утврдени со Законот за нотаријатот. Но, кога на подрачјето на судот има повеќе нотари, предметите им се доделуваат рамномерно според азбучен редослед на презимињата на нотарите кој се води во Именикот на нотарите што го води Нотарската комора на Република Македонија.

Нотарите, како судски повереници, преземаат дејствија и донесуваат одлуки во оставинската постапка во согласност со одредбите на Законот за вонпроцесна постапка и Законот за наследување. Во постапката што се води пред нотарот,

учесникот може да биде застапуван според одредбите кои се применуваат за застапување во парничната постапка.

Веднаш по приемот на оставинскиот предмет од судот, нотарот треба да изврши увид во списите и да провери:

1. Ако има смртовница, дали е целосна, односно дали ги содржи сите податоци;
2. Ако во смртовницата ги нема сите податоци или има само извод од матичната книга на умрените, нотарот може составувањето на смртовницата да му го довери на надлежниот матичар или сам да ја состави смртовницата врз основа на податоците добиени од роднините на умрениот и од лица со кои живеел умрениот и други;
3. Ако од податоците од смртовницата се гледа дека умрениот не оставил имот, нотарот ќе одлучи да не се води постапка за расправање на оставината. Нотарот ќе одлучи да не се води постапка за расправање на оставината и кога умрениот оставил само подвижен имот, а ниту едно од лицата повикани на наследство не бара да се спроведе расправа.

Во постапката за расправање оставина се утврдуваат наследниците на умрениот, имотот кој ја сочинува неговата оставина и правата од оставина што им припаѓаат на наследниците, легатарите и други лица.

За расправање на оставина нотарот закажува рочиште. Заинтересираните лица се повикуваат на рочиштето со покана во која нотарот ги известува за поведување на постапката и за постоење тестамент, ако таков има. Во поканата нотарот ќе ги предупреди заинтересираните лица дека можат до завршувањето на постапката да дадат изјава за прифаќање или откажување од наследство и дека ако не дојдат на рочиштето или не дадат изјава, за нивното право ќе одлучи врз основа на податоците со кои располага.

На рочиштето за расправање на оставината нотарот расправа за сите прашања кои се однесуваат на оставината, а особено за правото на наследство, за големината на наследниот дел на секој наследник и за правото на легат. За овие прашања нотарот одлучува откако, по правило, ќе земе изјава од заинтересираните лица. За правото на лицата кои не дошле на рочиштето, а се уредно повикани, нотарот ќе расправа врз основа на податоците со кои располага, земајќи ги предвид нивните писмени изјави што ќе стигнат до донесувањето на одлуката. Наследничката изјава за прифаќање наследство или за откажување од наследство, не мора да биде дадена во присуство на другите заинтересирани лица и не е потребно во сите случаи на тие лица да им се даде можност да се изјаснат за изјавата на другите заинтересирани лица.

Ако на нотарот не му е познато дали умрениот има наследници, со оглас ќе ги повика лицата кои полагаат право на наследство да се јават во рок од една година од денот на објавувањето на огласот во „Службен весник на Република Македонија“ и се става на огласната табла на судот. На ист начин судот ќе постапи и кога на наследникот му е поставен привремен старател поради тоа што не е познато неговото живеалиште, односно престојувалиште, а тој нема свој полномошник, како и тогаш кога наследникот или неговиот законски застапник се наоѓаат во странство, а тој нема свој полномошник, така што доставувањето не можело да биде извршено. По истекот на рокот од една година од објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, ако заинтересираните лица не се јават и не ја дадат потребната изјава, нотарот ќе ја расправи оставината врз основа на изјавата на старателот и податоците со кои располага.

Ако на рочиштето настане спор помеѓу учесниците (наследниците) за тоа кој имот влегува во оставинската маса на оставителот, нотарот ќе го упати учесникот со помалку веројатно право на парница да докаже кој имот влегува во оставинската маса на оставителот, така што нотарот ќе донесе решение за прекин на постапката.

По спроведената постапка, нотарот, како повереник на судот, откако ќе утврди на кои лица им припаѓа правото на наследство, со решение ќе ги прогласи наследниците. Притоа, ако во постапката за расправање на оставината сите наследници спогодбено предложат делба и начинот на делбата, нотарот таквата спогодба ќе ја внесе во решението за наследување, ако таквото располагање не е во спротивност со присилните прописи, со одредбите од меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот и во спротивност со моралот.

Решението за наследување нотарот им го доставува на сите наследници и легатари, како и на лицата кои во текот на постапката истакнале барање за наследство. Нотарот, кога ќе утврди дека нема наследници или не е познато дали има наследници, а во пропишаниот рок не се јави никој кој полага право на наследство, ќе донесе решение оставината да се предаде на Република Македонија.

Ако по правосилноста на решението за наследување дополнително се пронајде имот на оставителот, кој не бил познат кога е донесено решението за наследување, нотарот новопронајдениот имот на оставителот ќе го распредели со ново решение врз основа на порано донесеното решение. Ако наследник порано дал изјава дека се откажал од наследството, нотарот ќе го повика да даде нова наследничка изјава за новопронајдениот имот, која ќе ја земе предвид при донесувањето на решението за новопронајдениот имот.

По завршувањето на оставинската постапка, односно по правосилноста на решението, оставинскиот предмет нотарот го враќа на судот кој му го доверил, а за својата архива задржува фотокопија или скенирани списи на предметот во електронска форма.

Во зависност од вредноста на оставината ќе чини и нотарската награда, односно нотарските трошоци. Трошоците во оставинската постапка нотарот ги определува сразмерно на делот кој му припаднал на секој наследник.

Не сум задоволен од решението донесено од нотарот, како треба да постапам?

ОДГОВОР

Против решението на нотарот кој постапува како повереник на судот, дозволен е приговор во рок од осум дена од денот на доставувањето на решението на учесниците во оставинската постапка. Приговорот се доставува до нотарот кој е должен без одлагање, наонајдоцна во рок од три дена, заедно со списите да го достави до надлежниот основен суд кој му го доверил постапувањето по оставинскиот предмет. По приговорот одлучува судија-поединец. Ненавремениот, нецелосниот или недозволен приговор, судот ќе го отфрли. Одлучувајќи по приговорот против решението кое го донел нотарот, судот може во целост или делумно да го потврди или да го укине решението. Кога судот решението делумно ќе го укине или делумно ќе го потврди, самиот ќе одлучи за укинатиот дел на решението со негово преиначување. Против решението на судот со кое решението на нотарот во целост или делумно е укинато, во понапреднаведената

смысла, дозволена е жалба до апелациониот суд, како второстепен суд. Решението по приговорот им се доставува на учесниците и на нотарот.

Врз решението на нотарот против кое е изјавен приговор, а судот го отфрлил, клаузулата за правосилност ја става судот што одлучувал по приговорот.

Решението на нотарот против кое не е изјавен приговор е правосилно. Клаузулата за правосилност на ова решение ја става нотарот.

Наследниците можат да се откажат од правото на приговор на записник, само доколку претходно е објавено решението и доколку наследниците дале писмена изјава дека се откажуваат од приговорот (по соопштувањето на решението) и тие се потпишале.

Против решението на нотарот со кое се запира оставинската постапка затоа што умрениот не оставил имот, како и против решение со кое нотарот го прекинува расправањето на оставината поради спор за факти меѓу учесниците од кои зависи некое нивно право, може да се поднесе приговор до оставинскиот суд.

Дали нотарот може да одбие да ја води оставинската постапка?

Нотарот не може, освен во исклучително оправдани причини, да ја одбие доверената работа, а за оправданоста на причините одлучува судот што му ја доверил работата. Меѓутоа, и судот може, откако претходно му го доверил предметот на работа на нотарот, да го одземе од нотарот натамошното спроведување на оставинската постапка и постапката сам да ја спроведе или да му ја довери на друг нотар. Ова е така особено во случаи на неможност на постапување на нотарот поради болест или други оправдани причини, поради очигледно занемарување на службените дејствија, како и други причини според оценка на судот. Против решението не е дозволена посебна жалба. На причините за одземање предмет од постапување кај определен нотар може, пред сè, да укаже некој од учесниците во оставинската постапка. Но, до такво сознание може да дојде непосредно и судот кој врши надзор над работата на нотарот како судски повереник во согласност со членот 136 од Законот за нотаријатот.

Ако нотарот ја одбие доверената работа или ако судот му ја одземе доверената работа, судот ќе му нареди на нотарот да ги предаде списите. Доколку нотарот одбие да го изврши налогот на судот или одбие да ги предаде списите од доверената работа, судот може да го казни нотарот со глоба на начин определен со Законот за извршување. Против решението за казна нотарот има право на жалба до второстепениот суд (апелациони), против чија одлука не се допуштени вонредни правни средства.

ОДГОВОР

Каде се дава изјава за прифаќање наследство и во каква форма? Зошто и во кои случаи таа изјава мора да се завери кај нотар?

ОДГОВОР

Изјавата за прифаќање наследство се дава во суд пред самостоен судски советник, пред судски советник и стручен соработник или кај нотар и во дипломатско-конзуларното претставништво на Република Македонија во странство.

Наследничката изјава ја потпишува наследникот лично или неговиот законски застапник. **Појтисој на наследничката изјава која не е дадена пред суд, пред нотар или пред дипломатско-конзуларно претставништво на Република Македонија во странство, како и појтисој на полномошното за да се даде наследничка изјава, мора да биде заверен од нотар.** Полномошното со кое се овластува адвокат да даде негативна наследничка изјава, не треба да биде заверено од нотар.

Наследникот во изјавата наведува дали го прифаќа или се откажува од делот што му припаѓа врз основа на закон или тестамент, или изјавата се однесува на нужниот дел.

При давањето изјава со која се откажува од наследство, наследникот мора да биде поучен дека може да се откаже од наследство само во свое име или во името на своите потомци.

За изјавата со која од наследство се откажува законскиот застапник, мора да има согласност од Центарот за социјална работа.

Кога се врши попис и процена на имотот во оставинска постапка? Дали ова може да му се довери на нотар?

ОДГОВОР

Во случај кога не се знае за наследниците или за нивното престојувалиште, кога наследниците се лица кои поради малолетство, душевна болест или други околности се неспособни, или се неспособни целосно самите да се грижат за своите работи, кога оставината треба да се предаде на Република Македонија, како и во други оправдани случаи, попис и процена може да направи и нотар по одлука на судот. Пописот и процената во овие случаи, по одлука на судот, ги врши службеник на судот или нотар.

Пописот и процената, кога тоа го бараат наследниците, легатарите или доверителите на умрениот, ги врши нотар.

Пописот и процената се вршат во присуство на двајца полнолетни граѓани, а кога е потребно, и со учество на вешти лица.

На пописот и процената може да присуствува секое заинтересирано лице. Ако пописот и процената ги врши нотар, податоците од извршениот попис и процената нотарот ги доставува на оставинскиот суд.

Подвижните предмети се опишуваат според видот, родот, бројот, мерата и тежината, или поединечно.

Недвижностите се опишуваат поединечно со назначување на местото каде што се наоѓаат, културата на земјиштето, податоците од јавните книги во кои се запишуваат правата врз недвижностите и другите катастарски податоци.

Што е тестамент? Кој може да располага со имот со тестамент? Дали постои посебен нотарски тестамент? Дали има разлика во тоа кога ќе биде составен тестамент во форма на нотарски акт од оној кој како пишан документ сум го составил сам и сум го оставил во депозит кај нотар?

Под поимот наследување врз основа на тестамент (тестаментално наследување) се подразбира наследување врз основа на еднострана изјава на волја (тестамент) на оставителот дадена за време на неговиот живот во форма пропишана со закон со која се одредува на кој од наследниците ќе му припадне оставината или дел од неа по неговата смрт.

Давателот на тестаментот се вика завештател или тестатор.

Лицата коишто наследуваат врз основа на тестамент се викаат тестаментални наследници.

Кај ова наследување, за разлика од законското наследување, примарно значење има волјата на тестаторот како сопственик на имотот да располага со имотот во согласност со неговите интереси на кои, се разбира, се заснова неговата волја да го состави тестаментот. Составувањето на тестаментот претставува писмено или усмено изразување на последанта волја на завештателот во однос на неговиот имот. Составувањето на тестаментот претставува мисловно-логички и вербално-комуникациски процес на завештателот низ кој тој ја формулира својата последна волја и ја изразува во законски пропишана форма. Тестаментот не е полноважен ако при неговото составување не биле исполнети условите коишто ги пропишал Законот за негова полноважност. Меѓу нив најважните се три услови. Тие се:

- *йоседување сйоособносй за сосйавување йесйаменй;*
- *йоседување слободно изразена волја на завешйашелой во моменйшой на сосйавувањешой на йесйаменйшой; и*
- *сосйавување на йесйаменйшой во една од законски йройшанийше форми.*

Способноста за составување тестамент претпоставува постоење два факти во моментот на составувањето. Првиот е *найолнейа возраст од 15 години, а виорией е йоседување сйособносй за расудување.* Според Законот, тестаментот е ништовен ако во времето на неговото составување завештателот немал 15 години или не

бил способен за расудување. Губењето на способноста за расудување што би настапило откако е направен тестаментот не влијае врз неговата полноважност. Поседувањето слободно изразена волја при составувањето на тестаментот претпоставува отсуство на закана или присила од страна на друго лице во тој момент. Ако завештателот бил натеран со закана или присила да состави тестамент или одлучил да го состави поради тоа што бил измамен или поради тоа што се наоѓал во заблуда, неговиот тестамент е ништовен. Ако само некои одредби од тестаментот се направени под закана или присила, поради измама или во заблуда, тогаш само тие се ништовни. Ништовниот тестамент се поништува во парнична постапка. Поништување на тестамент поради завештателовата неспособност за расудување или поради тоа што завештателот немал 15 години, како и поништување на тестамент или на одделни негови одредби поради закана или присила, измама или заблуда, може да бара само лице кое има правен интерес, и тоа во рок од една година откако разбрало за постоењето на причината за ништовност, а најдоцна за десет години од прогласувањето на тестаментот. Рокот од една година не може да започне да тече пред прогласувањето на тестаментот. Поништување на тестамент спрема несовесно лице може да се бара во рок од 20 години од прогласувањето на тестаментот. Приговор за ништовност на тестаментот во процесот кој го повело лице кое бара право од оставината врз основа на тестаментот, може да се поднесе без оглед на истекот на наведените рокови. Отсуството на законски пропишаната форма, исто така, претставува причина за ништовност на тестаментот. Таквиот тестамент се поништува по судски пат во парнична постапка. Поништување на тестамент поради недостиг на форма може да бара, по отворањето на наследството, само лице кое има правен интерес, и тоа во рок од една година откако разбрало за тестаментот, а најдоцна десет години од прогласувањето на тестаментот. Рокот од една година не може да започне да тече пред прогласувањето на тестаментот.

Под поимот тестамент се подразбира еднострана изјава на последната волја на оставителот во однос на неговиот имот, дадена во форма пропишана со законот со којшто се уредуваат наследно-правните односи (во РМ – Законот за наследување) со која оставителот одредува кое лице или кои лица ќе му бидат наследници и кој дел од оставината ќе му припадне на наследникот, односно на наследниците, по неговата смрт. Тестаментот претставува една од основите за повикување на наследство.

Основна правна карактеристика на тестаментот е тоа што тој претставува **едностран изјава на волја на завештателот**. При неговото составување не може да стане збор за согласност на волјите на две или повеќе лица, ниту пак важноста на тестаментот може да зависи од тоа. Токму поради тоа, составувањето и постоењето, на пример, на своерачниот тестамент може да остане непознаница за секое друго лице сè до смртта на завештателот. Тестаментот е **строго личен акт на завештателот**. Тој е непосреден продукт на неговата волја. Поради тоа, секој којшто сака да направи тестамент мора тоа да го стори лично. Застапувањето при составувањето на тестаментот е исклучено. Едноставно, него **не може да го направи застапник, односно полномошник на завештателот**. Потоа, **тестаментот е отповиклива изјава на волја**. Отповикливоста на тестаментот произлегува од неговата природа како еднострана и слободна изјава на волја на завештателот. Завештателот секогаш може да го отповика тестаментот сè до неговата смрт.

Македонското наследно право познава повеќе видови тестамент според формата. Законот за наследување ги пропишува следните видови тестамент според формата:

1) Под поимот **своерачен тестамент** се подразбира тестамент којшто завештателот (тестаторот) сам, со своја рака, го напишал и го потпишал. Без значење е тоа на кој јазик е напишан тестаментот и кое писмо е употребено при пишувањето

на тестаментот. За своерачно пишување на тестаментот може да се употреби кое било средство погодно за пишување и на каков било материјал како подлога за пишување (хартија, парче картон, дрво, стакло, лимена фолија итн.). На тестаментот завештателот може да се потпише со цело име и презиме или, пак, со почетната буква на името и целото презиме или само со името, односно со презимето, ако се знае дека тој така се потпишувал, со неговиот прекар ако по него бил познат во средината во која живеел и работел и тоа не предизвикува сомнение во поглед на фактот кој е тестаторот - завештателот. Најпосле, потписот може да биде даден со примена на израз кој јасно го означува завештателот како, на пример, „вашиот татко“, „тато“, „вашата мајка“ или само „мама“, „вашиот брат“, „бато“ и сл. Според Законот за наследување, своерачниот тестамент ќе биде полноважен ако завештателот го напишал со своја рака. За полноважност на тестаментот не е нужно, но е корисно, во него да е означен датумот кога е составен;

2) Судскиот тестамент и тестаментот составен во форма на нотарски акт претставува писмен тестамент составен со учество на надлежниот основен суд како јавен орган или на нотар.

Нотарите, во согласност со чл. 58 од Законот за нотаријатот, можат да составуваат тестамент во форма на нотарски акт според одредбите што важат за составување на судскиот тестамент содржани во Законот за наследување. Овој тестамент, според Законот, на завештателот му го составува судија на основен суд или нотар. Судијата/ нотарот, пред почетокот на составувањето на тестаментот, е должен претходно да го утврди идентитетот на завештателот. По составувањето на тестаментот, судијата/ нотарот е должен да му го прочита на завештателот и потоа да му го даде да го потпише. Откога завештателот ќе го прочита и потпише ваквиот тестамент, судијата/ нотарот на самиот тестамент ќе потврди дека завештателот, во негово присуство, го прочитал и го потпишал. Во случај завештателот да не е во состојба да го прочита тестаментот што му го составил судијата/ нотарот, овој ќе му го прочита на завештателот во присуство на двајца сведоци. Потоа, завештателот, во присуство на истите сведоци, ќе го потпише тестаментот или ќе стави на него свој ракознак, откога ќе изјави дека тоа е негов тестамент. По завештателот, тестаментот го потпишуваат сведоците. Кога тие ќе го потпишат, судијата/ нотарот со свој потпис ќе потврди на тестаментот дека се извршени сите горенаведени дејствија. Сведоци при составувањето судски тестамент можат да бидат полнолетни лица на кои не им е одземена деловната способности кои знаат да читаат и пишуваат, а го разбираат јазикот на кој е составен тестаментот. Не можат да бидат сведоци при составувањето судски тестамент ниту во тестамент во форма на нотарски акт, ниту тестаментот да го состават по кажување на завештателот во својство на судија/ нотар: потомците на завештателот, неговите посвоеници и нивните потомци, неговите предци и посвоители, неговите роднини во странична линија до четврти степен заклучно со брачните другари на сите овие лица и брачниот другар на завештателот. Доколку судскиот тестамент содржи одредби со кои му се остава нешто на судијата/ нотарот којшто го составил тестаментот, на записничарот и на сведоците при неговото составување, како и на нивните предци, потомци, браќа, сестри и на брачните другари на овие лица, таквите одредби се ништовни. По составувањето, завештателот може судскиот тестамент, како и своерачниот тестамент да му го довери на чување на основниот суд или на нотарот, во отворена или во затворена обвивка. За тоа судот/ нотарот ќе состави записник, а тестаментот ќе го стави во одделна обвивка, што ќе ја запечати и ќе ја чува во судот/ нотарот на посебно определено место за тоа;

3) Тестамент составен пред дипломатски или конзуларен претставник во странство (дипломатско-конзуларен тестамент). Секој граѓанин на Република

Македонија кој се наоѓа привремено или постојано во некоја странска држава во која постои македонско дипломатско-конзуларно претставништво може да направи тестамент пред тоа претставништво. Тестаментот се прави на ист начин, односно со иста постапка како и судскиот тестамент;

4) Тестамент составен за време на воена состојба (војнички тестамент). Војничкиот тестамент (*testamentum militare*), според Законот за наследување, се составува за време на воена состојба. Него можат да го користат сите лица кои се наоѓаат на воена должност во воена состојба. **Се составува во иста постапка како и судскиот тестамент. Од ова можеме да заклучиме дека војничкиот тестамент е писмен тестамент составен со присуство на овластени воени лица во воена состојба;**

5) Меѓународен тестамент. Според одредбите на членот 76 од Законот за наследување, за составување меѓународен тестамент надлежен е судија на основниот суд кој е надлежен и за составување судски тестамент. Меѓународен тестамент за државјанин на Република Македонија во странство можат да состават и дипломатските или конзуларните претставници на РМ кои ќе ги определи шефот на дипломатското или конзуларното претставништво. Од ова можеме да заклучиме дека меѓународниот тестамент, всушност, претставува судски, односно дипломатско-конзуларен тестамент од меѓународно значење и за меѓународна употреба. Нема сомнение даке овој тестамент се составува во писмена форма, дека го составува судија на основен суд/ нотар, односно дипломатско-конзуларен претставник на Република Македонија во странство;

6) Усниот тестамент претставува изјава на последната волја на завештателот во однос на неговиот имот која тој ја дал усно пред двајца сведоци, затоа што постоеле вонредни околности поради кои не можел да состави писмен тестамент. Според Законот за наследување, завештателот може да ја изјави својата последна волја усно пред двајца сведоци само ако поради исклучителни околности не е во можност да состави писмен тестамент.

Судскиот тестамент, тестаментот составен во форма на нотарски акт и оние форми на тестамент кои се изедначени со овој вид на тестамент имаат поголема правна сила во смисла што не можат да се оспоруваат со сомнеж во психофизичката состојба на оној кој ја изразува волјата – на самиот тестатор.

Ако има повеќе тестаменти и се разликуваат според датумите, се смета за важечки оној тестамент кој е најнов според датумот, независно од формата!

Што треба да содржи тестаментот?

ОДГОВОР

Содржината на тестаментот опфаќа сè што завештателот во него наредил, односно изјавил како последна изјава на волја во однос на неговиот имот. Определувањето на наследниците редовно е еден од елементите на содржината на тестаментот. Завештателот може да определи за наследник кое било физичко лице, без оглед на тоа дали тоа лице е негов роднина или, пак, не е. Тој може да определи за наследник на неговиот имот и правно лице. Се смета дека наследниците, легатарите и другите лица на кои со тестаментот им се оставени некои вредности, се доволно определени ако тестаментот содржи податоци врз основа на кои може да се утврди кои се тие. Во врска со ова, одредени физички лица можат да бидат означени како тестаментални наследници не само по име, туку и на друг начин, во зависност од општествената, односно роднинската врска меѓу нив и завештателот. На пример, „мојот внук од сестра“, „мојата тетка“, „мојот брат“ итн.

Според Законот, наследник врз основа на тестаментот е лице кое го определил завештателот да го наследи целиот негов имот или дел од имотот. Понатаму, како наследник се смета и лице на кое со тестаментот му се оставени еден или повеќе определени предмети или права, ако се утврди дека волјата на завештателот била тоа лице да му биде наследник. Определувањето на наследството може да се изврши така што едноставно ќе се каже „целиот мој имот“ или, пак, ќе се наведат деловите од имотот - куќа, ниви, дуќани и сл. Во случај кога завештателот определува повеќе наследници, на некои може точно да им определи што или колкав дел од имотот ќе наследат, а на некои не, и со тоа да остави нивните делови да се одредат во оставинската расправа. Завештателот може со тестаментот да определи лице на кое ќе му припадне наследството ако определениот наследник умре пред него, или ако се откаже од наследството, или ако биде недостоен да наследи. Ваквото определување лица на кои ќе им припадне наследството се вика супституција. Завештателот може со тестаментот да остави еден или повеќе легати на кои посебно ќе се задржиме во понатамошното излагање. Завештателот може со тестаментот да нареди некој предмет или право, или дел од оставината, или целата оставина, да се употреби за постигнување на некоја дозволена цел. Во врска со ова, завештателот може да нареди имотот или дел од имотот да се искористи за основање добротворна установа со добротворна намена за постигнување одредени добротворни цели (задолжбина). Понатаму, според Законот, завештателот може да го оптовари со некоја должност лицето на кое му остава некоја корист од оставината.

Најпосле, завештателот може во одделни одредби на тестаментот да постави услови или рокови. Во врска со ова, невозможните, недозволените и неморалните услови и оптоварувања, како и оние што се неразбирливи или противречни, според Законот се сметаат како да не постојат.

Што е тоа легат?

ОДГОВОР

Легатот претставува завештание направено од страна на завештателот со тестамент којшто го составил тој, со кое се оставаат еден или повеќе определени предмети или некое право на определено лице, или му се наложува на наследникот или на некое друго лице на кое нешто му остава да му даде, од она што му е оставено, некој предмет на определено лице, или да му исплати сума пари, или да го ослободи од некој долг, или да го издржува, или воопшто во негова корист да направи нешто, или да се воздржи од нешто, или да трпи нешто.

Лицето на кое завештателот со тестамент му оставил легат се вика легатар. Легатарот мора да биде точно одреден со име и презиме. За да може да го прими легатот, легатарот мора да ја дочека смртта на завештателот и да биде достоин за наследување.

Легатарот, врз основа на тестаментот, има право да бара да му се изврши легатот од лицето на кое со тестаментот му е наложено да го изврши легатот. Ако извршувањето на легатот им е наложено на неколкумина, секој одговара сразмерно со делот од оставината што го добива, освен ако од тестаментот може да се заклучи дека завештателот сакал тие да одговараат на друг начин. Ако, пак, завештателот пропуштил да одреди кој е должен да го изврши легатот, обврската за извршување лежи на сите законски и тестаментални наследници, сразмерно со вредноста на имотот што секој од нив го наследил. Наследникот не е должен да ги изврши во целост легатите, доколку со тоа се повредува неговиот нужен дел. Истото важи за легатарот ако вредноста на легатите или оптоварувањата што треба да ги изврши ја надминуваат вредноста на неговиот легат. Легатарот има право да бара да се изврши легатот и кога лицето, кое според тестаментот било должно да го изврши легатот, умрело пред завештателот, или се откажало од наследството, или е недостојно да наследи. **Правото на леѓашарој да бара извршување на леѓашој засијарува за една година од денот кога леѓашарој разбрал за своето право и бил овласиен да бара да се изврши леѓашој, но најдоцна во рок од десет години по правосилноста на решението за наследување, односно во рок од 20 години од смртта на оставителот. Леѓашој ошјага (се жаси) ако леѓашарој умре пред завештателот, или се ошјаже од леѓашој, или е недостоен.** Во вакви случаи, предметот на легатот му останува на лицето кое било должно да го изврши, ако од самиот тестамент не произлегува некаква друга намера на завештателот. Легатот отпаѓа и кога завештателот го отуѓил или потрошил предметот на легатот или тој предмет инаку престанал да постои за време на животот на завештателот или случајно пропаднал по неговата смрт.

Леѓашарој не одговара за долговите на завештателот. Но, завештателот може да нареди легатарот да одговара за сите или за одделни негови долгови, или за дел од некој долг во границите на вредноста на легатот. Кога завештателот

му оставил легат на својот доверител, овој има право, покрај извршувањето на легатот, да бара и извршување на своето побарување, ако од тестаментот не произлегува дека намерата на завештателот била поинаква.

Што се прави кога тестаментот не е составен од нотар во форма на нотарски акт или кога не станува збор за судски тестамент или тестамент изедначен со судскиот, а кога волјата на завештателот не е сосема јасна?

Во таков случај тестаментот треба да **се толкува!**

Толкувањето на тестаментот претставува утврдување на вистинската волја на завештателот, на она што тој навистина сакал да постигне со неговото составување, односно утврдување на неговата вистинска намера. Таа потреба се јавува кај граматички и мисловно-логички лошо компонираните, кратките и набрзина составени тестаменти. Поради непоседувањето доволна јазичка култура, поради краткоста во изразувањето и брзината во составувањето, често се случува формулациите во тестаментот да бидат конфузни, непрецизни и со самото тоа нејасни во поглед на вистинската намера на завештателот. Тоа ја неметнува потребата од толкување на ваков тестамент. Според Законот, одредбите од тестаментот треба да се толкуваат според вистинската намера на завештателот што, впрочем, теориски е неспорно и во случај на сомневање треба да се прифати она што е поповолно за законскиот наследник или за лицето на кое со тестаментот му е наложена некоја обврска (*in dubio pro reo*).

Сето ова може да се избегне доколку тестаментот е составен во форма на нотарски акт!

ОДГОВОР

Дали кај нас можете да бидете сигурни дека оставителот има и друг тестамент со подоцнежн датум? Дали ако се пронајде тестамент или нов тестамент ќе мора одново да се расправа оставината? Што е тоа регистар на тестаменти?

Во нашето наследно право не постои решение според кое во моментот на смртта би се знаело дали едно лице има составено тестамент и каде се наоѓа тој. Поради тоа, во практиката често доаѓа до ситуации кога ниту наследниците ниту, пак, нотарот којшто ја води оставинската постапка, не знаат дека постои тестамент, поради што наследството се распределува врз основа на нормите на

ОДГОВОР

законското наследување. Кога ќе се пронајде тестаментот, мора да се пристапи кон отповикување на решението со кое се распределува оставината. Постојат и случаи кога некој од наследниците ја знае содржината на тестаментот, но го премолчува тој факт со цел да не се реализира последната волја на тестаторот. Како резултат на ваквите состојби кои се должат на непостоење правна регулатива со која ќе се евидентираат на едно место фактите на постоењето, чувањето и прогласувањето на тестаментите, доаѓа до повреда на принципот на правна сигурност. Со ова, се доведува во прашање и остварувањето на последната волја на завештателот, за чие остварување должност има и државата.

Во споредбеното право постојат законодавства кои го уредуваат Регистарот на тестаментите како систем што овозможува наследниците и надлежните органи да бидат запознаени дали оставителот имал оставено тестамент и каде тој се наоѓа (Холандија и Република Чешка).

Тенденцијата за воведување регистар на тестаментите е присутна и во рамките на Европската Унија како дел од процесот на хармонизација на наследното право. Во таа насока, Европската комисија смета дека е потребно да се овозможи регистрирање на тестаментите во сите држави-членки, со цел да се олесни нивното барање и да се избегнат можните злоупотреби, особено во случај кога тестаментите се направени во друга држава. Регистарот на тестаментите е една од позначајните новини кои беа воведени со реформите на наследните права на државите од регионот и која наметнува потреба за воведување таков регистар и во Република Македонија.

Дали делба на заеднички имот, ако нема спор за начинот и условите на делбата, може да се изврши кај нотар?

ДА!

Во постапката за делба на заеднички предмети или имот, судот одлучува за начинот и условите на делбата на заедничкиот предмет, односно имот.

Ако нема спор за начинот и условите за делба, делбата се врши кај нотар во форма на нотарски акт.

ОДГОВОР

Дали кај нас, пред склучување брак, треба да се склучи договор помеѓу идните брачни сопружници? Живееме во странство, мојот иден сопружник е странец и бара да потпишам договор за имот пред склучувањето на бракот. Дали е тоа во ред?

Кај нас не е задолжително склучување договор пред склучување брак во однос на имотот на брачните сопружници. Во нашето право нема норми за брачен или предбрачен договор. Брачните другари можат да склучат договор со кој ќе ги уредат имотните односи пред да склучат брак или за време на брак, а ваков договор можат да склучат и оние кои живеат во вонбрачна заедница. Овој договор мора да биде склучен во форма на **нотарски акт**. Според Законот за нотаријатот, нотарски акт е задолжителен за: договори за уредување на имотните односи меѓу брачните другари и меѓу лицата кои живеат во вонбрачна заедница.

Според сегашното законско решение, во нашиот правен систем доминира законскиот брачен имотен режим кој не остава голем простор за слободната волја на брачните другари. Според нашето право, имотот на брачните другари може да биде посебен и заеднички, а брачните другари може само да се договорот управувањето и располагањето со заедничкиот имот или со дел од него да го врши едниот брачен другар.

Во нашиот правен систем заедничкиот имот кој го стекнале брачните другари за времетраењето на бракот, по правило, се дели на еднакви делови, но едниот брачен другар може да бара да му припадне поголем дел од имотот доколку докаже дека неговиот придонес во заедничкиот имот очигледно и значително е поголем од придонесот на другиот брачен другар. Освен тоа, при развод на брак, како спорни прашања често се јавуваат и издршката што едниот брачен другар ја бара од другиот, како и поделбата на одредени ствари кои брачните другари ги стекнале во текот на бракот. Токму овие прашања често доведуваат до долготрајни судски спорови кои негативно влијаат врз односите на поранешните брачни другари. Ова има и крајно негативно влијание врз заедничките деца кои често се жртви на конфликтите помеѓу нивните родители што произлегуваат од нерешените имотни односи по разводот на бракот. Сите овие проблеми може да се избегнат доколку се даде можност брачните другари да склучат договор со кој ќе ги уредат меѓусебните имотни односи.

ОДГОВОР

Дали е можно нотарот, по предлог на мојот доверител (банка, ЕВН, Телеком, Водовод, мобилни оператори и др.), да донесе решение за извршување врз основа на веродостојна исправа?

ОДГОВОР

Со измените на Законот за изменување и дополнување на Законот за извршување („Сл. весник на РМ“ бр. 83/09 и 88/10) се креира системот на трансфер на извршните предмети од судовите кај нотарите и извршителите и се определи нова надлежност на нотарите – **спроведување постапка и донесување решенија со кои се дозволува извршување врз основа на веродостојна исправа**. Со овој закон се пропиша нотарите да постапуваат во двојна улога, и тоа како повереници на судот во доверените извршни предмети и добија изворна надлежност (**suigeneris**) да постапуваат по предлозите поднесени од доверителите директно кај нотарите.

Во доверените предмети од судот, нотарот е должен да изврши само достава на веќе донесеното решение од страна на судот и не смее да постапува надвор од донесеното решение. По успешното доставување на решението и по истекот на предвидениот рок, доколку нема изјавено приговор, нотарот става потврда на правосилност и извршност и решението му го доставува на доверителот. По правосилното завршување на постапката, нотарот му го враќа предметот на судот кој му ја доверил работата.

Кој нотар е надлежен за донесување решение за дозвола за извршување против должник со адреса на живеење во Скопје?

ОДГОВОР

Нотарот е единствено стварно надлежен да постапува по предлозите за донесување решение за дозвола за извршување врз основа на веродостојна исправа врз основа на Законот за извршување. Нотарот е месно надлежен ако должникот има живеалиште или престојувалиште (ако е физичко лице), односно ако должникот има седиште (ако е правно лице), на неговото службено подрачје, без оглед на видот и вредноста на спорот.

Постапката за донесување решение од нотар, со кое се дозволува извршување врз основа на веродостојна исправа, се поведува од доверител со поднесување предлог за извршување, до нотар по свој избор. Предлог за донесување решение

за дозвола за извршување врз основа на веродостојна исправа доверителот поднесува до нотарот по свој избор на чие подрачје е живеалиштето, односно престојувалиштето на должникот-физичкото лице, односно седиштето на должникот-правното лице.

Што треба да содржи предлогот за донесување решение за дозвола за извршување?

Предлогот за донесување решение за дозвола за извршување мора да содржи:

- **Барање за донесување решение со кое должникот се задолжува да го плати паричното побарување кое произлегува од исправата во определен рок;**
- **Барање за донесување решение со кое се дозволува извршување;**
- **Податоци за доверителот, должникот, видот и обемот на побарувањето, времето за исполнување на обврската и нејзината пристигнатост.**

Со поднесување на предлогот, доверителот е должен да приложи, како докази, веродостојна исправа (во оригинал или заверен препис) и доказ за платена судска такса за предлог и решение. Во согласност со член 16 – ж од Законот за извршување, во постапката за донесување решение со кое се дозволува извршување, како и по приговор против решението со кое се дозволува извршување врз основа на веродостојна исправа, се плаќа судска такса според Законот за судските такси (член 18 и тарифен бр. 1 точки 1 и 2) намалена за 75 % според Законот за нотаријатот (член 144 точка 4).

При приемот на предлогот, нотарот внимава дали е платена судска такса за предлог и решение и доколку не е платена во рок од осум дена од денот на поднесувањето на предлогот, нотарот ќе постапи во согласност со член 417- а од ЗПП и ќе донесе решение со кое предлогот се смета за повлечен.

Според член 16 – е од Законот за извршување, за вршење на работите од постапката за донесување решение со кое се дозволува извршување, нотарите имаат право на награда и надоместок на трошоците во согласност со член 29 од Нотарската тарифа, во постапка за донесување решение со кое се дозволува извршување врз основа на веродостојна исправа, доверителот не може да бара од нотарот постапување по неговиот предлог сè додека во целост не ги подмири нотарската награда и трошоците.

Во член 30 од Нотарската тарифа е предвидена награда на нотарот според вредноста на предлогот за донесување решение, а според член 32 за сите дејствија што нотарот ги презема при постапување по доверените извршни предмети му припаѓа награда во висина од 50 % од наградата утврдена во член 30.

По приемот на предлогот за донесување решение за дозвола за извршување, нотарот оценува дали тој е **допуштен, основан** и дали е **уреден**.

Ако предлогот не е уреден, нотарот ќе му го врати на доверителот да го уреди, давајќи поконкретни насоки што треба да дополни, односно кои неуредности во предлогот да ги отстрани, оставајќи му рок од осум дена од денот на приемот на известувањето и со напомена дека ако доверителот не го достави уредениот предлог во определениот рок, ќе се смета дека предлогот е повлечен. Доколку

предлогот е поднесен од полномошник, задолжително кон предлогот треба да биде приложено и полномошно.

Ако доверителот го врати предлогот, но не го уреди во согласност со дадените насоки, нотарот ќе донесе решение со кое ќе го отфрли предлогот како неуреден, против што доверителот има право на жалба во рок од осум дена до надлежниот основен суд на чие подрачје е седиштето на нотарот.

Ако кон предлогот не е приложена, односно недостасува веродостојна исправа, нотарот ќе побара од доверителот да го уреди предлогот и, доколку доверителот не го уреди, нотарот ќе постапува во согласност со член 16 – г ст. 3 и 4 од Законот за извршување.

Ако предлогот, според оцената на нотарот, не е допуштен или не е основан, нотарот, во согласност со член 16 – г став 2 од Законот за извршување, со писмо ќе го препрати предметот до надлежниот суд за натамошно постапување и одлучување како да е поднесена тужба.

За предлогот за извршување врз основа на веродостојна исправа кој е допуштен и основан, нотарот ќе донесе решение со кое се дозволува извршување врз основа на веродостојна исправа и ќе го достави до странките (должникот и доверителот). Решението за извршување врз основа на веродостојна исправа донесено од страна на нотарот е во форма на посебно решение, со кое нотарот ќе го **дозволи** предложеното извршување и ќе ги определи трошоците на постапката, ќе го **задолжи** должникот да го плати пристигнатото парично побарување и ќе наведе **правна поука** дека должникот може да поднесе приговор против решението, а странките имаат право на жалба во делот на одлуката за трошоците, преку нотарот до надлежниот суд.

Нотарските решенија за извршување врз основа на веродостојна исправа се доставуваат до странките, според одредбите од Законот за парничната постапка.

Поднесов предлог за дозвола за извршување до нотар, но во меѓувреме должникот го плати долгот. Дали можам да го повлечам поднесениот предлог?

ОДГОВОР

Во согласност со член 428 од ЗПП доверителот може да бара повлекување на предлогот без согласност на должникот само до поднесување на приговорот. Во тој случај нотарот со решение ќе ја запре постапката, преземените дејствија ќе ги стави вон сила и ќе го укине донесеното решение.

Ако по поднесувањето на приговорот доверителот сака да го повлече предлогот, тоа може да го направи само со согласност на должникот, а ако должникот во рок од 15 дена од денот на известувањето за повлекување на предлогот не се изјасни за тоа, ќе се смета дека се согласил со повлекувањето.

Што е веродостојна исправа?

Веродостојната исправа, како доказно средство, претставува битен услов за донесување решение за дозвола за извршување. Таа треба да има потребни квалитети, односно да ги содржи сите битни факти да може нотарот да се убеди во вистинитоста и основаноста за да пристапи кон донесување на решението, односно да гласи на доспеано парично побарување и да ги содржи податоците кои се потребни да бидат содржани во решението за извршување врз основа на веродостојна исправа, а тоа се податоци за доверителот и должникот, видот и обемот на побарувањето и времето на исполнување на обврската. Доколку од исправата не се гледа кога стасува обврската, доверителот тоа може да го наведе во писмена изјава.

Веродостојни исправи, според Законот за извршување, се:

- 1) Фактура;
- 2) Јавна исправа;
- 3) Странски јавни исправи;
- 4) Законски заверени приватни исправи;
- 5) Меница и чек со протест и повратна сметка, кога е тоа потребно за засновање на побарувањето;
- 6) Извод од заверени деловни книги (на пример, финансиски картички, аналитички картички, времените ситуации кои се применуваат во градежништвото и др.);
- 7) Исправите кои според посебни прописи имаат значење на јавни исправи (на пример, полисата за осигурување);
- 8) Пресметка на камата.

ОДГОВОР

Нотарот ми прати решение за исплата на неплатена сметка за електрична енергија. Јас веќе сум ја исплатил/а таа сметка и имам доказ. Што да правам?

ОДГОВОР

Поднесете приговор против решението на нотарот! Заедно со приговорот доставете го и доказот за платениот долг!

Рокот за приговор е осум дена од денот кога сте го примиле решението од нотарот!

Приговорот се доставува до основниот суд, а преку нотарот кој го донел решението за дозвола за извршување.

За поднесениот приговор должникот е должен да плати судска такса во согласност со Законот за судските такси, намалена за 75 % според Законот за нотаријатот.

Доколку не е платена судската такса за приговор, нотарот ќе достави до должникот опомена за плаќање такса кој, доколку не ја плати и по опомената, според член 30 од Законот за судските такси, нотарот ќе побара од Управата за јавни приходи на чие подрачје таксениот обврзник има живеалиште (седиште) да се наплати таксата по присилен пат. По доставениот предмет од нотарот до надлежниот суд, постапката продолжува како по тужба, по приговор за издавање платен налог.

По добивањето на приговорот, нотарот е должен по службена должност да испита дали тој е навремен, дозволен и целосен и дали за него е платена судска такса. Нотарот со решение ќе го отфрли приговорот ако тој е **ненавремен** - ако е поднесен по истекот на рокот од осум дена, **недозволен** - ако е поднесен од неовластено лице или лице кое нема правен интерес за поднесување приговор, или **нецелосен** - ако е нејасен, непотпишан, без можност да се определи за кое решение се работи. Во решението со кое приговорот е отфрлен како ненавремен, недозволен и нецелосен, дозволена е жалба во рок од 8 осум дена до надлежниот суд.

Нотарот кај кој е поднесен навремен, дозволен и целосен приговор против решението кое го донел и за него е платена судска такса, ќе ги достави списите до стварно надлежниот суд.

Доверителот може да поднесе жалба преку нотарот до надлежниот суд против донесеното решение за извршување само во делот на одлуката за трошоци во постапката. Во овој случај, решението за извршување за главната работа е правосилно, а постапката продолжува пред второстепениот орган – надлежниот суд само во делот за трошоците.

Решението со кое е дозволено извршување врз основа на веродостојна исправа има сила на извршна исправа и претставува основ за извршување од страна на извршителите во согласност со членовите 2 и 12 од Законот за извршување, па откако ќе бидат исполнети условите за тоа, нотарот става клаузула - потврда за правосилност и извршност. Потврдата за правосилност и извршност се става доколку во рок од 8 дена нотарот не прими приговор. Решението за извршување ќе стане правосилно и кога должникот ќе го повлече приговорот во текот на целата постапка пред нотарот.

Известен сум од извршител дека е донесено решение за дозвола за извршување од нотар, а јас не сум примил такво решение. Како треба да постапам?

Поднесете барање за укинување на клаузулата на правосилност и извршност до нотарот кој го донел решението за дозвола за извршување врз основа на веродостојна исправа!

Постапувајќи по службена должност или по предлог на должникот во согласност со член 12 став 3 од Законот за извршување, нотарот ќе ја укине потврдата на правосилност и извршност кога ќе утврди дека на должникот не му е доставено решението за извршување во согласност со одредбите од Законот за парничната постапка. Во тој случај, нотарот ќе донесе решение со образложение за причините за неговото донесување и со поука за право на жалба, што ќе им го достави на странките. По правосилноста на решението, нотарот е должен да изврши повторно доставување на решението за извршување на должникот во согласност со соодветните одредби од Законот за парничната постапка.

ОДГОВОР

Дали можам по електронски пат да проверам податоци од Катастарот на недвижностите? Каква е улогата на нотарите за упис во Катастарот на недвижностите?

Денес, нотарот има важна и незаобиколна улога во прометот и запишувањето на правата врз недвижности. Генерално, сите договори со кои се врши промет на недвижности, за да бидат подобен правен основ за запишување на сопственост или некое друго стварно право (плодоуживање, домување и сл.), потребно е да бидат склучени во форма на нотарски акт или приватна исправа, потврдена (со-лемнизирана) од страна на нотар.

Според Законот за Катастарот на недвижностите, Катастарот на недвижностите претставува единствена јавна книга во која се врши запишување на правото на сопственост и на другите стварни права на недвижностите, податоци за недвижностите и други права и факти чие запишување е утврдено со закон.

Во согласност со Законот за Катастарот на недвижностите, физичките и правните лица, како и сите други заинтересирани субјекти можат, под услови определени

ОДГОВОР

со закон, со непосредно електронско поврзување да добиваат податоци од Катастарот. За таа цел, дел од податоците кои се запишуваат во Катастарот на недвижностите, а не се однесуваат на товарите и ограничувањата, се објавуваат на веб-страницата на Катастарот www.katastar.gov.mk и пристапот до овие податоци е бесплатен и слободен за неограничен број корисници. Вака добиените податоците имаат информативен карактер, а исправата нема својство на јавна исправа.

Врз основа на претходен договор со Катастарот, за определен надомест, **нотарите имаат можност на привилегиран електронски пристап до Катастарот на недвижностите, при што можат да вршат проверка на сите релевантни катастарски индикации за недвижностите**, вклучувајќи ги и сите товари и ограничувања кои се запишуваат во листот Г од имотниот лист.

Пријавата за запишување упис или промена се поднесува во писмена или во електронска форма лично, преку пошта или по електронски пат, а кон пријавата, подносителот на пријавата е должен да приложи соодветна исправа за правен основ за запишување или акт на надлежен орган.

Пријавата за запишување упис или промена во Катастарот на недвижностите, која се поднесува во електронска форма, се потпишува со општо прифатен електронски потпис со квалификуван сертификат, кон која во електронски облик се поднесуваат и прилозите. **Подносител на пријава за запишување права во Катастарот на недвижностите, покрај другите овластени лица, може да биде и нотарот.** Ова му дава можност на нотарот веднаш по изготвувањето одредена нотарска исправа врз основа на која е предвидена промена во Катастарот на недвижностите (на пример, договор за подарок, продажба и сл.), откако за тоа ќе бидат исполнети условите, да пристапи во електронскиот информативен систем на Катастарот, по електронски пат да ја пополни пријавата за упис, да ја потпише со општо прифатен електронски потпис со квалификуван сертификат и кон неа, во електронски облик – скенирани, да ги достави исправата и прилозите на кои се заснова промената во Катастарот на недвижностите. На ист начин нотарот може да пријави предбелешка и прибелешка за определен упис во Катастарот на недвижностите. Ваквиот начин на пријава за запишувања во Катастарот на недвижностите каде што нотарите имаат активна улога е дел од проектот **Е-катастар** кој започна да се применува од 1 јуни 2010 година. Со користење на **Е-катастар** се овозможува лесна, брза, сигурна и ефикасна достава на пријави и барања по електронски пат за спроведување промени во ГКИС и издавање податоци од ГКИС.

Што е тоа имотен лист?

Имотниот лист издаден од Катастарот е јавна исправа и единствен доказ за сопственост или постоење на некое друго стварно право врз недвижност.

Со донесувањето на Законот за изменување и дополнување на Законот за Катастарот на недвижностите („Сл. весник на РМ“ бр. 76 од 13.06.2012 год.),

Катастарот овозможува користење, дистрибуција и пристап до неговите податоци, како и нивно издавање, кој ќе се остварува преку глобална електронска мрежа која е поврзана со локалната електронска мрежа на Агенцијата. Овие податоците може да се издаваат во писмена или во електронска форма. Со овие измени и дополнувања на Законот за Катастарот на недвижностите е предвидена можност за дистрибуција на податоците од ГКИС преку други државни органи, јавни служби и други правни лица, меѓи кои се и нотарите. Овие овластени субјекти податоците од Агенцијата ќе ги добиваат во електронска форма потпишана од Агенцијата, со валиден сертификат издаден од овластен издавач, а ќе ги дистрибуираат до крајните корисници во писмена форма заверена со сопствен потпис и печат и тие ќе имаат сила на јавни исправи. **Ова практично значи дека на нотарот, како овластен субјект, му е овозможен привилегиран пристап до ситемот за е-кат шалтер, преку кој нотарот може на граѓаните и на други заинтересирани субјекти да им издава изводи од имотни листови кои ќе имаат сила на јавна исправа.**

Што е тоа задолжница? Кој ја составува задолжницата?

Со донесување на Законот за задолжница („Сл. весник на РМ“ бр. 59/2012), кој започна да се применува од 1. септември 2012 година, во правниот систем на Република Македонија се вовеле „задолжница“, како нов инструмент за обезбедување на наплатата, во должничко-доверителските односи помеѓу деловните субјекти, а нотарите добија нова надлежност која се состои во потврдување – солемнизација на задолжницата.

Според овој закон, **задолжницата претставува приватна исправа потврдена од нотар, со која должникот дава согласност побарувањето на доверителот назначено во задолжницата присилно да се наплати од сите расположливи средства на должникот кај носителите на платниот промет.**

Задолжница може да издаваат само правни лица, при уредување на нивните должничко-доверителски односи. Државата, како правен субјект во деловните односи, е исклучена од можноста да биде должник по задолжница.

Со оглед на тоа што единствено законско средство за плаќање во Република Македонија е денарот, задолжницата гласи на денари.

Задолжницата ја составува нотар преку ситемот за водење на Регистарот на задолжниците што се води во Централниот регистар, на начин што откако претходно авторизирано ќе пристапи кон ситемот, *on line*, во електронскиот образец ги исполнува бараните податоци. Доколку не постојат законски пречки да биде издадена задолжницата, нотарот електронски ја потпишува задолжницата, таа се евидентира во Регистарот на задолжниците и на крајот ја печати, по што должникот и доверителот ја потпишуваат печатената задолжница. Откако должникот и доверителот ќе ја потпишат задолжницата, нотарот ја потврдува – солемнизира. При солемнизација на задолжницата нотарот е должен да внимава

ОДГОВОР

на сите околности кои се потребни една исправа да добие својство на јавна исправа. Бидејќи системот за водење на Регистарот на задолжниците автоматски ги проверува податоците потребни за издавање задолжница, нотарот е должен да утврди дали правните лица се застапувани по закон од овластени лица, како и тоа дали има доказ за постоење на правното дело од кое произлегува паричното побарување кое се обезбедува со задолжницата (на пример, договор за купопродажба, фактура и сл.). При солемнизација на задолжницата, нотарот ќе им ги објасни на странките правните последици од издавањето на задолжницата и ќе се увери во нивната вистинска и сериозна волја за склучување вакво правно дело.

Откако задолжницата ќе биде потврдена, сите измени кои се однесуваат на задолжницата се вршат кај нотарот кој ја потврдил задолжницата и се евидентираат во Регистарот на задолжниците. Приватна исправа која не е составена во согласност со одредбите на овој закон не се смета за задолжница.

Постојат редица ограничувања во поглед на тоа во кои услови не смее да се издаде задолжница. Задолжница не смее да издаде правно лице кое има блокирана сметка, против кое е започната постапка за ликвидација, стечај или бришење, на кое му е изречена санкција забрана за вршење професија, дејност или должност и привремена забрана за вршење одделна дејност и кое има неплатен износ по основ на издадени задолжници во износ над 30 % од вкупните приходи остварени во претходната година, евидентирани во Регистарот на годишните сметки.

Како се реализира задолжницата?

ОДГОВОР

Законот предвидува едноставна и ефикасна процедура за наплата на обврските по основ на задолжници. Наплатата ја иницира самиот доверител, со поднесување барање за наплата до банката на должникот. Кон барањето се приложува задолжницата и изјава заверена пред нотар, со која доверителот под целосна одговорност го потврдува неплатениот износ на побарувањето. Барањето се поднесува во рокот за поднесување барање за наплата наведен на самата задолжница. Доколку доверителот не поднесе барање за наплата на побарувањата по задолжницата во крајниот рок, се смета дека побарувањата се наплатени и обврските по задолжницата престануваат.

Доверителот е должен да ја поднесе за наплата задолжницата кај носител на платен промет, па откако нема да ја наплати во целост, да ја поднесе задолжницата на присилна наплата преку извршител. Доверителот има право, во секое време по поднесувањето на барањето за наплата, да ја повлече односителот на платен промет задолжницата која не е наплатена во целост, односно која воопшто не е наплатена. Повлекувањето се врши кај носителот на платен промет, со поднесување изјава за повлекување дадена кај нотарот кој ја потврдил задолжницата. Повлечената задолжница не може да биде повторно предмет на наплата пред носителите на платниот промет (член 11 од 33), но може да добие карактер на извршна исправа и да се наплати по присилен пат.

Задолжницата претставува извршна исправа подобна за извршување од страна на извршител. Извршноста ја иницира доверителот, со поднесување на задолжницата кај нотар, со барање тој да стави потврда за извршност. Нотарот е должен на задолжницата повлечена од носителот на платен промет да стави потврда за извршност. Со тоа доверителот може, пред извршител, да иницира постапка за присилно извршување, во рок од 15 дена од повлекувањето на задолжницата, во согласност со Законот за извршување.

Дали може да ја повлечам задолжницата? Како треба да постапам?

Доверителот може во секое време да се откаже од правата од задолжницата, со изјава дадена кај нотарот кој ја потврдил задолжницата, при што ја приложува задолжницата. Нотарот е должен истиот ден да поднесе барање за бришење на задолжницата од Регистарот на задолжниците, а Централниот регистар е должен, по добивањето на барањето, веднаш да ја избрише задолжницата од Регистарот на задолжниците.

ОДГОВОР

Често поставувани прашања

Што, според нашето право, се смета за вонбрачна заедница? Како да ги уредам имотните односи со вонбрачниот партнер?

Имотните односи на вонбрачните партнери се уредуваат со склучување договор во форма на нотарски акт составен од нотар!

Нотарскиот акт е задолжителен за договори за уредување на имотните односи меѓу брачните другари и меѓу лицата кои живеат во вонбрачна заедница.

Сакам да им подарам на моите блиски одделни делови од мојата колекција на кинески вазни и уметнички предмети, но не можам веднаш да им ги предадам во владение. Со каков договор треба да го направам тоа?

Со договор склучен во форма на нотарски акт составен од нотар! Нотарскиот акт е задолжителен за договори за подарок без предавање на предметот во владеење на даропримачот.

Старател/ка сум на дете кое нема наполнето 10 години! Тоа поседува и една куќа која бара многу трошоци за одржување. Дали куќата може да се отуѓи и како треба да се направи тоа?

Со склучување договор во форма на нотарски акт составен од нотар и претходна согласност на орган за социјални грижи!

Пронаоѓач/ка сум! Сакам да го пренесам патентот на една компанија! Како да го направам тоа?

Со склучување договор во форма на нотарски акт составен од нотар!

Дали на договорот за закуп на станбен простор можам да му ставам извршна клаузула?

Да! На секој договор може да му се стави извршна клаузула ако се исполнети законски предвидените услови! Договорот склучете го во форма на нотарски акт или солемнизирајте ја приватната исправа-договорот за закуп, потоа, во согласност со должникот, додајте клаузула за извршност. Врз основа на ова, како закуподавец ќе треба, доколку не ви е исплатена месечната, полугодишната или годишната закупнина, да го известите нотарот со дадена писмена изјава дека поминал рокот за доброволно исполнување. На барање на странката - закуподавецот, нотарот на нотарскиот акт или солемнизација (потврдена приватна исправа) му издава својство на извршност со ставање штембил за извршност на кој се назначува датумот кога се стекнал со такво својство. Нотарот ќе стави потврда за извршност на исправата со датум на денот на приемот на вашето барање како доверител, приложено со заверената изјава дека побарувањето или дел од него стасале за наплата. Таквата исправа може да биде предмет на извршување кај надлежен извршител.

Го изгубив документот кој го заверив кај нотар, а сакам примерок од него. Каде да се обратам?

Ако некоја странка го изгуби својот документ кој бил заверен, составен или потврден од нотар, може да се обрати кај истиот нотар заради пронаоѓање на документот во архивата на нотарот и издавање на негов препис.

Доколку станува збор за списи за заверка и потврда (на пример, заверка на полномошно, превод и слично), треба да се има предвид дека тие се со рок на чување од 3 години, односно по истекот на тој рок, таквите списи се поништуваат во согласност со законските прописи и нотарот не е во можност да издаде препис од тој документ. Во тој случај, нотарот, на барање на странката, може да ѝ издаде потврда за постоење одреден упис во уписниците. Потврда за постоење одреден упис може да побара и лице кое има правен интерес по претходно доставено барање до нотарот. Во писменото барање мора да се наведат оправданите причини за издавање на ваквата потврда.

Треба да стапам на јавна функција и ми рекоа дека треба да дадам изјава дека не сум била соработник на органите на државната безбедност? Во која форма се дава оваа изјава?

Според законската обврска, писмената изјава се доставува до Комисијата за верификација на факти и треба да биде заверена од нотар. Нотарот само го заверува потписот на давателот на изјавата во согласност со член 63 од Законот за нотаријатот. За тоа кој треба да даде ваква изјава и за тоа што е содржината на изјавата постојат одредби во Законот за исполнување дополнителен услов за вршење јавна функција („Сл. весник на РМ“ 24/11).

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

1. Гавриловиќ Ненад: Формата на договорите во домашното и компаративното договорно право, (магистерски труд), Скопје, 2008;
2. Дабовиќ-Анастасовска Јадранка, Галев Гале: Облигациско право (прирачник), Скопје, 2001;
3. Дабовиќ-Анастасовска Јадранка, Галев Гале: Облигациско право, Скопје, 2009;
4. Јаневски Арсен, Зороска-Камиловска Татјана: Граѓанско процесно право - Парнично право, Правен факултет „Јустинјан Први“, Скопје 2012;
5. Лазаревиќ Адам, Х. Василев Миле, Георгиевски Стефан: Вонпарнична постапка, Скопје 1965;
6. Поп Георгиев Димитар: Облигациско право, посебен дел, Скопје 1985;
7. Рајнхард Цимерман, Облигациско право, Римски основи на граѓанска традиција, „Просветно дело“, Скопје 2009;
8. Тумановски Драган, „Како се легализира исправа при работење на нотарот“, Збирка на прописи од областа на нотаријатот, „Службен весник на РМ“, Скопје 1999;
9. Чавдар Кимо: Облигациско право, Универзитет Американ колеџ, Скопје 2011;
10. Чавдар Кирил, Чавдар Кимо, Коментар на Законот за облигациски односи, Академик, Скопје 2012;
11. Lazarevic Dragoljub, Komentar Zakona o javnom beleznistvu, Poslovni biro DOO, Beograd, 2011;
12. Radovic Miras, Bikic Enes, Suljevic Sefedin: Notarijat u Crnoj Gori, gtz, Podgorica 2010;
13. Trgovcevic-Prokic Milena: Ovlascenja javnog beleznika, Sluzbeni glasnik, Beograd, 2009;
14. Галев Гале: Формализмот во римското и нашето договорно право, Зборник во чест на Иво Пухан, 1996 а;
15. Дабовиќ Јадранка, Гавриловиќ Ненад: Формата на договорите во нашето договорно право, Годишник во чест на Димитар Поп Георгиев, 2006 а;
16. Јаневски Арсен, Зороска-Камиловска Татјана: Измените во ЗПП и во ЗИ и нивното влијание во работата на нотарите, Нотариус, бр. 19, Скопје, декември 2011;
17. Јаневски Арсен: Потребата од растоварување на судовите од неспорни работи, Нотариус, бр. 12, Скопје, април 2009;
18. Јаневски Арсен: Нотарската дејност во Република Македонија, Нотариус, бр.1, Скопје, 2001;
19. Максимовски Ранко, Веродостојна исправа, Нотариус бр. 15, Нотарска комора на Република Македонија, Скопје 2010;

20. Мицковиќ Дејан, Ристов Ангел: Реформите во наследното и семејното право и ингеренциите на нотарите, Нотариус, бр. 19, Скопје, декември 2011;

21. Томановиќ Теофил: Договор за доживотна издршка, Нотариус, бр. 14, декември 2009. Томановиќ Теофил: Последици од повредата на правилата за составување нотарски акт, Нотариус, бр. 12, април 2009;

23. Марјан Коцевски, нотар – Практична примена на одредбите за веродостојна исправа во постапката пред нотарите, Деловно право, бр. 26 од 2012 год.;

24. Марјан Коцевски, нотар – Практична примена на Законот за задолжница, Деловно право бр. 27 од 2012 год.;

25. Марјан Коцевски, нотар – Електронизација на нотарските услуги во Република Македонија

26. Европско здружение на студентите по право и младите правници ЕЛСА Р. Македонија: Нотар - нова институција во правниот систем на Република Македонија

ПРАВНИ ИЗВОРИ

1. Закон за вонпарнична постапка („Службен весник на РМ“, бр. 09/08);
2. Закон за вонпроцесна постапка („Службен весник на РМ“, бр. 19/79);
3. Закон за вршење на нотарските работи („Службен весник на РМ“, бр. 59/96, 25/98 и 66/06);
4. Закон за извршување („Службен весник на РМ“, бр. 5/05,44/06,50/06, 124/06, 129/06, 20/07, 08/08, 83/09,50/10,83/10,88/10 и 171/10);
5. Закон за легализација на исправите во меѓународниот промет („Службен весник на РМ“, бр. 74/12);
6. Закон за наследување, со објаснување и судска практика („Службен весник на СРМ“, 1976);
7. Закон за нотаријатот („Службен весник на РМ“, бр. 55/07, 86/08, 139/09 и 135/11);
8. Закон за облигациски односи („Службен весник на РМ“, бр. 18/2001, 78/2001, 04/2002, 59/2002, 05/2003, 84/2008, 81/2009 и 161/2009);
9. Закон за општата управна постапка („Службен весник на РМ“, бр. 38/05, 110/08 и 51/11);
10. Закон за парнична постапка со коментари, судска практика, обрасци за практична примена и предметен регистар, проф. д-р Кирил Чавдар, Агенција Академик, Скопје, 2011год.;
11. Хашката конвенција за укинување на потребата за легализација на странски јавни исправи, Службен лист на ФНРЈ - додаток бр. 10/62, во сила на 24.01.1965 година;
12. Правилник за формата, начинот на пишување и одбележување на нотарските исправи, „Службен весник на РМ“, бр. 52/97.

ИЗВОРИ ОД ИНТЕРНЕТ

1. <http://www.pravda.gov.mk/>;
2. <http://www.nkrm.org.mk/>